

รายงานการศึกษาระจำปี

พุทธศักราช 2484

๗๐๔

กรมสามัญศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

รายงานการศึกษาระดับ

พุทธศักราช 2484

ของ

กรมสามัญศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

บัญชีเรื่อง

หน้า

กิจการทั่วไป

แผนการก่อสร้างของชาติ

1

ส่วนราชการในกรมสามัญศึกษา

2

ตั้งเขตปราชญ์ในการศึกษา

โรงเรียน

2

จำนวนโรงเรียนทั้ง 4 ประเภท

3

โรงเรียนวัดกลาง

3

โรงเรียนสามัญศึกษา

3

โรงเรียนศึกษาธิการ

5

โรงเรียนการเรือน

6

สภาพทั่วไป

6

โรงเรียนประชาบาล

7

สภาพทั่วไป

8

โรงเรียนเทศบาล

9

โรงเรียนราษฎร์

9

การช่วยส่งเสริมให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น

11

การช่วยเหลืออุปถัมภ์

11

การบริบของวิเทศนานะ

12

รายชื่อโรงเรียนราษฎร์ ทกะช่วงศึกษาธิการบริบของวิเทศนานะ

12

ระเบียบการกระช่วงศึกษาธิการบริบของวิเทศนานะ —

—โรงเรียนราษฎร์ พุทธศักราช 2484

13

การให้การศึกษาทุน

16

สภาพทั่วไป

17

โรงเรียนที่คงอยู่ในวัด

18

จำนวนโรงเรียนจำนวนตามชั้นศึกษา	19
นักเรียน	20
จำนวนนักเรียนทั่วราชอาณาจักร	21
เปรียบเทียบส่วนนักเรียนชายหญิง	21
จำนวนนักเรียน จำนวนตามชั้นศึกษา	21
เปรียบเทียบจำนวนนักเรียนในชั้นศึกษาอันเป็นภาคบังคับกับในชั้นศึกษา — — อันเป็นภาคไม่บังคับ	22
ปดมศึกษา	23
จำนวนนักเรียนขนาดแยกกันเคอร์คิวูลาร์	23
อุปสรรคในการจัดการปดมศึกษา	24
จำนวนนักเรียนในชั้นปดมศึกษา	28
จำนวนนักเรียนที่สำเร็จชั้นประโยคปดมศึกษา	28
มัธยมศึกษา	29
จำนวนนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษา	30
การฝึกหัดครู	31
ผลิตหัดครูมัธยม	31
ผลิตหัดครูปดมสามัญ	31
ผลิตหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัด	33
ขบวนการเรียน	34
ขบวนการขยาย	34
จำนวนนักเรียนผลิตหัดครูและขบวนการเพื่อเป็นครู	35
การเรียน	36
จำนวนนักเรียนชั้นต่าง ๆ ของโรงเรียนการเรือนพระนคร	36
การอาชีพศึกษาในโรงเรียนเทศบาลและโรงเรียนราษฎร์	37
จำนวนนักเรียนอาชีพในโรงเรียนราษฎร์	37
จำนวนนักเรียนประเภทวิชาพิเศษและศาสนาในโรงเรียนราษฎร์	38

การสหศึกษา

การสหศึกษาในโรงเรียนวัดใหม่

การสหศึกษาในโรงเรียนพระตำบลดอน

การสหศึกษาในโรงเรียนเทศบาล

การสหศึกษาในโรงเรียนราษฎร์

การสอบไล่

จำนวนนักเรียนที่สอบไล่ได้

โรงเรียนวัดใหม่

โรงเรียนพระตำบลดอนและเทศบาล

โรงเรียนราษฎร์

ทุนเล่าเรียน

จำนวนนักเรียนที่ได้รับทุนเล่าเรียน

ค่าใช้จ่ายในการให้การศึกษา

สภาพทั่วไป

ครู

จำนวนครู ชาย—หญิง

จำนวนครู จำนวนการสอนชั้นศึกษาที่ทำการสอน

จำนวนครู ชาย—หญิง จำนวนนักเรียนที่สอนและไม่มีครูสอน

ในโรงเรียนวัดใหม่

ในโรงเรียนพระตำบลดอน

ในโรงเรียนเทศบาล

ในโรงเรียนราษฎร์

ในทุกประเภทโรงเรียน

ระเบียบการเลื่อนวิทยฐานะครูสามัญศึกษา

เฉลี่ยจำนวนนักเรียนต่อครูคนหนึ่ง

	หน้า
เงินเคียนครุ	๖๓
เปรียบเทียบเงินเคียนครุกับเงินเคียนขาว	๖๔
การเคียนเงินเคียนครุกับเงินเคียนขาว	๖๕
การเคียนเงินเคียนครุ	๖๖
สรุปความ	๖๗

รายงานการศึกษาระดับปี 2484

กิจการทั่วไป

แผนการศึกษาของชาติ รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยเห็นเป็นการจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแผนการศึกษาของชาติให้เหมาะสมแก่กาลสมัยยิ่งขึ้น จึงได้ประกาศใช้แผนการศึกษาของชาติ ฉบับใหม่ที่สุดเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พุทธศักราช 2479 โดยมีความมุ่งหมายจะให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษาพอที่จะปฏิบัติหน้าที่พลเมืองตามระบอบรัฐธรรมนูญได้เต็มที่ และให้มีความรู้ความสามารถในการครองชีพ เพื่อประโยชน์ของตนเองและประเทศชาติ

การศึกษาก่อนหน้านั้น แยกเป็นสองประเภท คือสามัญศึกษา และอาชีวศึกษา แต่ละประเภทได้จัดการศึกษาของระดับ คือ พหุศึกษา (ให้มีวิชาความรู้) วิทยาลัย (ให้มีศิลปอันดี) และพลศึกษา (ให้มีร่างกายสมบูรณ์)

สามัญศึกษา ได้แก่การศึกษาวิชาซึ่งเป็นพื้นฐานความรู้ทั่วไป แบ่งการสอนออกเป็นสองชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สำหรับชั้นประถมศึกษากำหนดเวลาเรียน 4 ปี เป็นการศึกษาก่อนบังคับตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา เด็กทุกคนที่มีอายุย่างเข้าปีที่แปด ต้องเรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา จนมีอายุย่างเข้าปีที่สิบห้า เว้นแต่จะมีความรู้สละได้ได้ประโยชน์ประถมศึกษา ความหลักสคร ประถมศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ หรือหลักสครอื่นใดที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเห็นว่าเทียบเท่ากัน ในเรื่องกำหนดอายุเด็กที่เกณฑ์เข้าเรียนนั้นเมื่อมีเหตุจำเป็นเพื่อท้องถิ่นที่จำเป็นอย่างจำเป็น ก็อาจขอยกอายุย่างเข้าปีที่แปดเป็นข้อยกเว้นหรือข้อยกเว้นได้ แล้วแต่กรณี อนึ่ง เพื่อความสะดวกทั้งในการสอนและการเรียน จึงได้จัดชั้นการศึกษาไว้เป็นพิเศษอีกชั้นหนึ่ง เป็นชั้นศึกษาเพื่อเตรียมตัวเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาเรียกว่า มุลศึกษา เตรียมหรืออนุบาล ส่วนชั้นมัธยมศึกษาชั้นนั้นแบ่งชั้นออกเป็นสองตอน คือ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กำหนดระยะเวลาการศึกษาไว้ตอนละ 3 ปี

อาชีวศึกษา ได้แก่ การศึกษาวิชาชีพเป็นประโยชน์สำหรับประกอบอาชีพ รับช่วงจาก
สามัญศึกษากระบวนชั้นตัวประโยค แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ อาชีวศึกษาขั้นต้น วิทยาลัย
ที่เรียนสำหรับประโยคอุดมศึกษา (ป. 4) อาชีวศึกษาชั้นกลาง วิทยาลัยที่เรียนสำหรับ
ประโยคมัธยมศึกษา (ม. 3) อาชีวศึกษาชั้นสูง วิทยาลัยที่เรียนสำหรับประโยคมัธยมศึกษา
(ม. 6) นอกจากนั้นยังมีชั้นเตรียมอุดมศึกษาและอุดมศึกษา อันเป็นชั้นศึกษาสูงขึ้น
จากสามัญศึกษาและอาชีวศึกษา แยกประเภทอาชีพให้สูงขึ้นเป็นชั้นมหาวิทยาลัย

ส่วนราชการในกรมสามัญศึกษา กรมสามัญศึกษาเป็นเจ้าหน้าที่โดยตรงในการจัด
สามัญศึกษา การฝึกหัดครูและการเรียน กรมสามัญศึกษาแบ่งส่วนราชการออกเป็น
4 ส่วน คือ

1. สำนักงานเลขาธิการกรม แบ่งเป็น 4 แผนก คือ
 - 1) แผนกสารบรรณ
 - 2) แผนกสถิติ
 - 3) แผนกทะเบียนประวัติ
 - 4) แผนกคลัง
2. กองโรงเรียนรัฐบาล แบ่งเป็น 3 แผนก คือ
 - 1) แผนกโรงเรียนส่วนกลาง
 - 2) แผนกโรงเรียนส่วนภูมิภาค
 - 3) แผนกตรวจ
3. กองโรงเรียนราษฎร์และประชาบาล แบ่งเป็น 4 แผนก คือ
 - 1) แผนกโรงเรียนราษฎร์
 - 2) แผนกโรงเรียนประชาบาล
 - 3) แผนกการเงินอุดมศึกษา
 - 4) แผนกตรวจ
4. กองฝึกหัดครู แบ่งเป็น 3 แผนก คือ
 - 1) แผนกฝึกหัดครูชั้นสูง
 - 2) แผนกฝึกหัดครูชั้นต้น
 - 3) แผนกอบรม

สังเขปรายงานการศึกษา

โรงเรียน

โรงเรียนแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนประชาบาล โรงเรียน
เทศบาล และโรงเรียนราษฎร์

จำนวนโรงเรียนทั้ง 4 ประเภทในระยะเวลา 3 ปี มีจำนวนดังนี้

พ.ศ.	โรงเรียนรัฐบาล		โรงเรียน ประชาบาล		โรงเรียนเทศบาล		โรงเรียนราษฎร์		รวม
	จำนวน ๕๕ ทั้งสิ้น	คิดเทียบ ส่วนร้อย	จำนวน ๕๕ ทั้งสิ้น	คิดเทียบ ส่วนร้อย	จำนวน ๕๕ ทั้งสิ้น	คิดเทียบ ส่วนร้อย	จำนวน ๕๕ ทั้งสิ้น	คิดเทียบ ส่วนร้อย	
2482	240	1.51	14,187	89.04	330	2.07	1,177	7.88	15,944
2483	236	1.30	16,302	89.90	368	2.08	1,227	6.77	18,193
2484	245	1.29	17,093	90.03	393	2.07	1,255	6.61	18,986

จำนวนโรงเรียนในการวางสถิติข้างบนนี้ นับตามชื่อโรงเรียน ไม่ใช่ตามสถานที่โรงเรียน เช่น โรงเรียนราษฎร์แห่งเดียวกันที่แยกสอนทั้งกลางวันและกลางคืน นับเป็น 2 โรงเรียน เพราะสอนเวลาต่างกันและเรียกชื่อต่างกัน หากตัวเลขจะเห็นได้ว่า จำนวนโรงเรียนทุกประเภทเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะ พ.ศ. 2483 จำนวนโรงเรียนรัฐบาลลดลง เนื่องด้วยกระทรวงศึกษาธิการได้ยุบโรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัดเสียหลายแห่ง จัดโรงเรียนฝึกหัดครูเป็นภาคขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การฝึกหัดครูเป็นขั้นแผนอย่างก้าวหน้ามากขึ้น แม้กระนั้นก็ตาม จำนวนโรงเรียนทุกประเภทในระยะเวลา 3 ปีหลัง ก็เพิ่มขึ้นถึง 3,042 โรงเรียน หรือร้อยละ 19.08

โรงเรียนรัฐบาล คือโรงเรียนที่คงขึ้นและดำรงอยู่ด้วยเงินงบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการ ตามที่กรมสามัญศึกษาจัดหามาทั้งโรงเรียนสามัญศึกษา โรงเรียนฝึกหัดครู และโรงเรียนการเรือน

โรงเรียนสามัญศึกษา ได้จัดตั้งขึ้นแล้วทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทุกจังหวัดและอำเภอใหญ่ ๆ บางอำเภอ ส่วนมากทำการสอนเฉพาะชั้นมัธยมศึกษา ส่วนโรงเรียนที่เคยแยกสอนชั้นประถมศึกษาคู่แล้ว กระทรวงศึกษาธิการได้ค่อย ๆ ส่งยุบโรงเรียนประถมหรือชั้นประถมให้หมดไป ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้เอกชนรับช่วงไปจัดทำ

ในส่วนกลาง เมื่อ พ.ศ. 2483 มีจำนวน 33 โรงเรียน พ.ศ. 2484 กระทรวงศึกษาธิการส่งยุบโรงเรียนที่แยกสอนเฉพาะชั้นมัธยมศึกษาชั้นเดียวแห่ง คือโรงเรียนมัธยมวัดราชบพิธ เพราะมีจำนวนนักเรียนน้อย ไม่เหมาะสมที่จะเป็นโรงเรียนรัฐบาลต่อไป คงเหลืออยู่เพียง

๓๒ แห่ง ทั้งที่อยู่ในจังหวัดพระนคร ๒๐ แห่ง เป็นโรงเรียนชาย ๑๑ แห่ง หญิง ๗ แห่ง
 สหรัลสภา ๒ แห่ง ที่เบ็กลอนทั้งชั้นประถมปีที่ ๑ ถึงมัธยมปีที่ ๘ มี ๑ แห่ง คือ
 โรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย ที่เบ็กลอนเฉพาะมัธยมต้น ๑ แห่ง คือโรงเรียนมัธยม
 เสด็จฯ ข้าราชการ และที่เบ็กลอนเฉพาะมัธยมปลาย ๑ แห่ง คือโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
 นอกนั้นทั้งเบ็กลอนทั้งชั้นมัธยมต้นและมัธยมปลาย

จำนวนโรงเรียนในจังหวัดพระนครจำแนกตามชั้นศึกษา

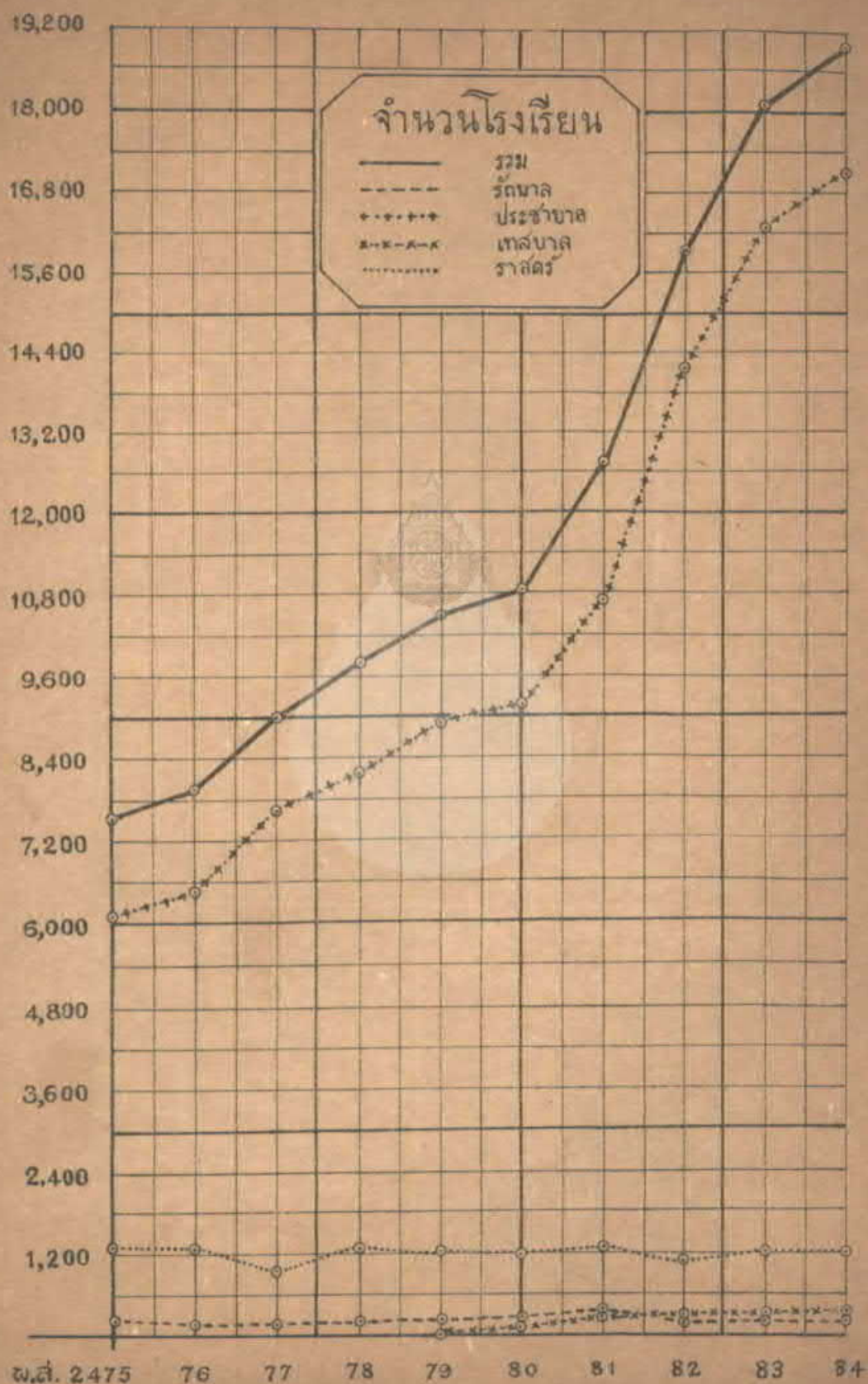
จำนวนโรงเรียน	เบ็กลอนชั้นประถม	เบ็กลอนชั้นมัธยมต้น	เบ็กลอนชั้นมัธยมปลาย
๓๐	1	19	19

ทั้งที่อยู่ในจังหวัดธนบุรี ๑๒ แห่ง เป็นโรงเรียนชาย ๖ แห่ง หญิง ๓ แห่ง สหรัลสภา
 ๑ แห่ง โรงเรียนเหล่านี้ทั้งเบ็กลอนทั้งชั้นมัธยมต้นและมัธยมปลาย ๗ แห่ง เบ็กลอนเฉพาะมัธยม
 ต้น ๕ แห่ง

จำนวนโรงเรียนในจังหวัดธนบุรีจำแนกตามชั้นศึกษา

จำนวนโรงเรียน	เบ็กลอนชั้นประถม	เบ็กลอนชั้นมัธยมต้น	เบ็กลอนชั้นมัธยมปลาย
12	—	12	7

ในส่วนกลางยังมีโรงเรียนที่จัดหามาสำหรับชั้นศึกษา ๕ แห่ง คือโรงเรียนมัธยมเสด็จ-
 ข้าราชการ และโรงเรียนมัธยมวัดกษัตริย์ เลี้ยว โรงเรียนทั้งสองนี้ทั้งที่อยู่ในจังหวัดพระนคร
 โรงเรียนมัธยมวัดราชโอรส โรงเรียนมัธยมวัดกษัตริย์ และโรงเรียนมัธยมวัดรางบัว
 โรงเรียนทั้งสามนี้ทั้งที่อยู่ในจังหวัดธนบุรี เหตุที่จัดเป็นสหรัลสภาอยู่ที่เพราะโรงเรียนเหล่านี้

ยังมีนักเรียนน้อย ทั้งอยู่ในย่านห่างไกลกับโรงเรียนหนึ่ง เมื่อมีจำนวนนักเรียนมากพอ ก็จะได้อีกทั้งเป็นโรงเรียนชายโรงเรียนหนึ่งในโอกาสต่อไป.

ในส่วนภูมิภาค กระทรวงศึกษาธิการมีความมุ่งหมายที่จะขยายการก่อสร้างให้ทั่วถึง โดย
 เหตุนี้จึงได้จัดตั้งโรงเรียนรัฐบาลขึ้นทั่วทุกจังหวัด รวมทั้งจังหวัดในดินแดนบางส่วนที่ไทย
 ผนวกอินโดจีนฝรั่งเศส และได้จัดตั้งตามอำเภอใหญ่ ๆ ในบางจังหวัด จังหวัดใดมีจำนวน
 นักเรียนชายหรือมากพอก็ได้แยกเป็นโรงเรียนชายโรงเรียนหนึ่ง เรียกว่า โรงเรียนประจำ
 จังหวัด โรงเรียนสตรีประจำจังหวัด โรงเรียนประจำอำเภอ และโรงเรียนสตรีประจำอำเภอ
 ในขั้นนี้ได้จัดตั้งโรงเรียนสตรีประจำจังหวัดขึ้นอีก ๑ จังหวัด คือจังหวัดสกลนครและจังหวัดสิงห์บุรี
 ทั้งยังจัดตั้งโรงเรียนสตรีประจำอำเภอขึ้นในจำนวน ๗ จังหวัดเท่านั้น คือจังหวัดกระบี่ พังงา
 แม่ฮ่องสอน ยะลา นครราชสีมา พิษณุโลก และสุราษฎร์ธานี ตามจังหวัดที่เพิ่มรวมจัด
 ตั้งโรงเรียนประจำจังหวัดขึ้นในขั้นนี้ ส่วนโรงเรียนประจำอำเภอที่วางโครงการไว้จำนวน
 ทั้งสิ้น ๑๖ แห่ง จัดเป็นโรงเรียนชาย ๘ แห่ง โรงเรียนหญิง ๖ แห่ง และสหรัษฎ
 ๑๒ แห่ง.

โรงเรียนฝึกหัดครู โรงเรียนฝึกหัดครูที่กรมสามัญศึกษาจัด คือโรงเรียนฝึกหัดครู
 มัธยม โรงเรียนฝึกหัดครูประถม และโรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัด
 โรงเรียนฝึกหัดครูมัธยม ขึ้นกระทรวงศึกษาธิการได้แยกโรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมขึ้น
 โรงเรียนหนึ่งในสังกัดกองฝึกหัดครู เพื่อส่งเสริมวิद्यฐานะของครู ให้สูงขึ้นและเพื่อประโยชน์
 แก่สามัญศึกษา สถานที่ฝึกนักเรียนแบ่งออกเป็น ๒ แผนก แผนกชายตั้งอยู่ที่โรงเรียน
 ฝึกหัดครูประถมพระนคร แผนกหญิงตั้งอยู่ที่โรงเรียนสตรีเพชรบุรีวิทยาลัยถาวรนี้ จัดการสอน
 ทั่วทั้งสหรัษฎ เวลาเรียนให้ไปเรียนรวมกันที่โรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณ
 โรงเรียนสตรีเพชรบุรีวิทยาลัยถาวรนี้

โรงเรียนฝึกหัดครูประถม คือโรงเรียนฝึกหัดครูประถมพระนคร (ชาย) โรงเรียน
 ส่วนต้นมหาวิทยาลัย (สตรี) อันนี้ นอกจากโรงเรียนรัฐบาลแล้ว โรงเรียน
 ราษฎร์วิชาที่ครูที่มีวิทยะอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้ง ๆ ที่ทางการก็ได้พยายามเร่งการฝึกหัดครู
 ขึ้นแล้ว แต่ยังไม่เพียงพอในเวลาที่ความต้องการ ฉะนั้นเมื่อวันที่ ๑ กันยายนนี้ จึงได้
 เปิดโรงเรียนฝึกหัดครูประถมขึ้นอีก ๑ แห่ง คือที่โรงเรียนมัธยมบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ชาย)

และที่โรงเรียนสตรีเพชรบุรีวิทยาลัย (หญิง) ยิ่งกว่านั้นยังได้เตรียมการสำหรับจะเปิด
โรงเรียนฝึกหัดครูมูลชั้นในบางจังหวัดต่อไปใน พ.ศ. 2485 อีกด้วย.

โรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัด ก็รวมอยู่ในโรงเรียนประจำจังหวัดและ
โรงเรียนสตรีประจำจังหวัดต่าง ๆ เป็นส่วนมาก ในปี พ.ศ. 2482 ได้จัดรูปใหม่ เพื่อให้
โรงเรียนชนชั้นเป็นลำดับชั้น คือ จัดเป็นภาค โดยยุบโรงเรียนเดิมเสียบ้าง คงเหลือ
ไว้เพียงบางโรงเรียนที่เห็นว่าสามารถจะปรับปรุงส่งเสริมให้ได้ดี แล้วให้นักเรียนในจังหวัด
ใกล้เคียงไปเรียนรวมกันยังจังหวัดที่ตั้งโรงเรียน ขึ้นมีโรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัด
รวมทั้งสิ้น 26 แห่ง เป็นโรงเรียนชาย 16 แห่ง โรงเรียนหญิง 10 แห่ง ได้แยกเป็นเอกเทศแล้ว
เป็นส่วนมาก โรงเรียนชายแยกแล้วทุกแห่ง โรงเรียนหญิงแยกแล้ว 4 แห่ง อีก 6 แห่ง
ยังคงอาศัยเรียนอยู่ในสถานที่ของโรงเรียนสตรีประจำจังหวัด คือโรงเรียนฝึกหัดครู สตรี
ประกาศนียบัตรจังหวัดเชียงใหม่ พิษณุโลก สุพรรณบุรี สงขลา อุตรดิตถ์ และอุบลราชธานี

โรงเรียนการเรือน โรงเรียนการเรือนในสังกัดกรมสามัญศึกษา ขณะนี้มีโรงเรียน
เกือบ คือโรงเรียนการเรือนพระนคร สอนวิชาการเรือนและอบรมวิชาการเรือน เพื่อ
เป็นครูและเป็นแม่บ้านที่ดี

โรงเรียนวัดศาลในสังกัดกรมสามัญศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวนทั้งสิ้น 245 โรงเรียน คิดเทียบ
ส่วนกับจำนวนโรงเรียนทุกประเภท (18,986 โรงเรียน) ได้เป็นร้อยละ 1.29

สภาพทั่วไป โรงเรียนวัดศาลทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคไทยมาซึ่งขาดอาคาร
ต่าง ๆ เช่น หอประชุม หอวิชาสาคร ห้องพลศึกษา ห้องอาหาร ฯลฯ บางโรงเรียนขาดอาคาร
อยู่ในสภาพชำรุดทรุดโทรมหรืออยู่ในสถานที่อื่นไม่เหมาะสมที่จะเป็นสถานศึกษา เช่น อาคาร
เป็นแบบเก่า มีอาณาเขตและพื้นที่แคบขัดต่อหลักสุขาภิบาลโรงเรียน สภาพของบริเวณ
ใกล้เคียงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น เปลี่ยนเป็นโรงงาน เปลี่ยนเป็นย่านการค้า
เหล่านี้เป็นสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดจากความสนใจในการเรียน ทางทางได้พยายามเอาใจใส่และ
คิดเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ หากแต่การเงินเป็นอุปสรรคสำคัญ ในปีนี้ได้งบประมาณก่อสร้าง
เพียง 308,750 บาท ซึ่งเป็นจำนวนน้อยมาก จึงทำการก่อสร้างเพิ่มเติมให้แก่เพียงบางแห่ง
เท่านั้นเป็นระดัของจำกัดก่อนเท่านั้น.

โรงเรียนประชาบาล โรงเรียนประชาบาลเป็นโรงเรียนประถมศึกษาศาสนาพระราชบัญญัติ
 ประถมศึกษา แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือโรงเรียนประชาบาลที่นายอำเภอจัดตั้ง และโรงเรียน
 ประชาบาลที่ประชาชนจัดตั้ง อยู่ในความควบคุมของนายอำเภอและเจ้าหลวงประจำจังหวัด
 จัดตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

โรงเรียนประชาบาลที่นายอำเภอจัดตั้งนั้น นายอำเภอเป็นผู้จัดการ ศึกษาธิการ
 อำเภอเป็นผู้ช่วยโดยตำแหน่ง ค่าใช้จ่ายในการตั้งและดำรงโรงเรียนประชาบาลประเภทนี้
 ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล เรียกว่า เงินการประถมศึกษาและเงินช่วยการประถมศึกษา ปีนี้
 ได้รับงบประมาณเงินการประถมศึกษา 7,701,291 บาท เงินช่วยการประถมศึกษา 5,000,000 บาท
 รวมเป็นเงิน 12,701,291 บาท.

โรงเรียนประชาบาลที่ประชาชนจัดตั้ง เป็นโรงเรียนที่ประชาชนในหมู่บ้านหนึ่งหรือ
 หลายหมู่บ้านในตำบลนั้นได้จัดตั้งขึ้น และดำรงอยู่ด้วยทรัพย์สินของตนเอง โดยมิ
 คณะกรรมการเป็นผู้จัดการ โรงเรียนประเภทนี้ยังเหลืออยู่เป็นจำนวนเพียง 8 โรงเรียนเท่านั้น
 ลดลงกว่า พ.ศ. ๒๔๘๓ เป็นจำนวน ๘ โรงเรียน.

โรงเรียนประชาบาลมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งนี้เนื่องด้วยได้รับงบประมาณเงินการ—
 ประถมศึกษาเพิ่มขึ้นทุกปีประการหนึ่ง ไร้อาหารเรือกตังที่ขมขื่นได้ให้เขาเช่าเรียน ความ
 พระราชบัญญัติประถมศึกษาสามารถขึ้นประการหนึ่ง ลกฮายได้เกิดถูกเกณฑ์ค่าลงประการหนึ่ง
 และภักขันให้เด็กได้เช่าเรียนความหมายเดิมโดยครอบครัวนอกประการหนึ่ง เป็นเหตุให้เด็ก
 ที่เช่าเรียนมีจำนวนมากขึ้น จึงจำเป็นต้องสร้างโรงเรียนเพิ่มขึ้น เพื่อให้เหมาะสม
 กับจำนวนนักเรียน ปีนี้จำนวนโรงเรียนประชาบาลทั้งสิ้น 17,093 โรงเรียน เพิ่มขึ้นกว่า
 ปีก่อน 701 โรงเรียน

คือโรงเรียนประชาบาลแบ่งเป็น ๒ ชนิด คือโรงเรียนชั่วคราวและโรงเรียนถาวร
 โรงเรียนชั่วคราวนั้นใช้เป็นสถานที่เรียนไต่ ๑—๓ ปี ถึงฤดูร้อนก็ทำการซ่อมแซมใหม่
 หรือมีกรณีก็เป็นโรงเรียนที่ขอตั้งสถานที่เรียนของวัด หรือเอกชนให้ยืมหรือเช่าสถานที่
 ย่าง โรงเรียนชนิดนี้จำนวนมาก ส่วนโรงเรียนถาวรนั้นสร้างขึ้นตามแบบแผนกระทรวง
 ศึกษาธิการกำหนดไว้ สามารถใช้เป็นสถานที่เรียนไต่เป็นเวลานานมาก การปลูกสร้าง
 โรงเรียนชนิดนี้ต้องใช้เงินอุดหนุนประถมศึกษาทั้งหมดข้าง ใช้เงินอุดหนุนที่ผู้มีสิทธิขายวิชาเช่า
 ลกฮายบ้าง มีผู้ศึกษาจัดการปลูกสร้างให้อย่าง หรือทรงวางตัวการเป็นเหตุข้อสั่งของสำหรับก่อสร้าง

ส่วนแรงงานได้ราษฎรช่วยเหลืออย่าง จนยังมีโรงเรียนขึ้นเป็นจำนวนน้อย จึงได้พยายาม
ปลูกสร้างให้มากขึ้นทุก ๆ ปี เก้าที่การเงินจะอำนวยให้.

อนึ่ง เพื่อการเร่งรัดให้มีจำนวนโรงเรียนด้าวมากขึ้นโดยเร็ว กระทรวงศึกษาธิการ
จึงได้วางหลักเกณฑ์การจ่าย เงินการปลูกสร้างเข้าสมทบกับผู้มี สักขยวิจาฯ ทวิทย์และสิ่งของ
ในการปลูกสร้างโรงเรียนประชาบาลไว้ดังนี้คือ สร้างตามแบบโรงเรียน ป. 1 (ชั้นเดียว) ขนาด
3 ห้องเรียน 1,000 บาท ขนาด 4 ห้องเรียน 1,200 บาท ขนาด 5 ห้องเรียน 1,400 บาท
สร้างตามแบบโรงเรียน ป. 2 (๑ ชั้น) ขนาด ๘ ห้องเรียน ๑,๐๐๐ บาท ขนาด 10 ห้องเรียน
๑,๐๐๐ บาท ฯลฯ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๔ มีจังหวัดต่าง ๆ รวม ๖๑ จังหวัด ได้ขอเงินสมทบทุน
สร้าง รวม ๕๔๑ โรงเรียน และกระทรวงศึกษาธิการได้จ่ายเงินสมทบทุนให้ไปแล้ว รวม
1,095,176 บาท

ตารางสถิติข้างล่างนี้แสดงให้เห็นว่า จะต้องส่งเสริมให้มีโรงเรียนด้าวอีกมากมาย

เพียงไร

รายการ	จำนวน โรงเรียน	คิดเทียบส่วนร้อยละ โรงเรียนประชาบาล ทั้งหมด (17,093)
โรงเรียนด้าวที่ได้รัฐบาลเงินปลูกสร้างแล้ว — ทั้งหมดนี้มา	2,650	15.50
โรงเรียนด้าวที่ปลูกสร้างแล้วและเปิดเรียนไปแล้ว — ทั้งหมดนี้มา	2,007	11.74
โรงเรียนชั่วคราว	15,086	88.26

สภาพทั่วไป โรงเรียนประเภทนี้ยังมีสภาพที่ด้อยกว่าโรงเรียนอื่น ๆ อีกมาก โรงเรียน
ชั่วคราวที่ไม่ได้มาตรฐานสำหรับการเรียนของวัด ส่วนมากอยู่ในสภาพที่ยังไม่ถูกจัดตั้งขึ้น
เช่นเป็นพื้นเป็นดิน เวลาฝนตกหรือน้ำท่วมนักเรียนไม่สะดวก ต้องหลบเรียนที่อื่นทั้งสิ้น ทั้งต้องซ่อม
แซมอยู่เสมอไม่รู้จักสิ้นลูก ส่วนโรงเรียนที่มาตรฐานสำหรับการเรียน ของวัด ถึงคราวที่

วัดต้อง การใช้ สถานที่เพื่อทำกิจของวัด หรือว่าสวด ต้องการใช้เป็นที่บำเพ็ญการกุศลก็ต้องมี
โรงเรียน มีหนึ่งๆรวมเป็นเวลาหลายวัน ทำให้เสียการเรียนของเด็กเป็นอันมาก กระทั่ง
สักการีการได้พยายามหาทางแก้ไขโดยวิธีจัดสร้างโรงเรียนถาวรขึ้นเป็นเอกเทศให้มากที่สุก
เท่าที่จำนวนเงินงบประมาณจะอำนวย ทั้งที่ใดที่ราษฎรมีฐานะดีหรือเห็นคุณค่าของการศึกษา
ก็มักจะสร้างโรงเรียนถาวรอย่างสมทยทุนได้มาก จังหวัดใดที่วัดน้อย ราษฎรยากจน
หรือไม่ไคร่นิยมการศึกษา การจัดทำโรงเรียน แม้แต่จะเป็นชนิดชั่วคราวก็ยังเป็น
ภาระอันหนักของเจ้าหน้าที ราษฎรหลายการปละของวัดก็จัดเป็นโรงเรียนชั่วคราวก็มี
จำนวนไม่เพียงพอ จะปลูกสร้างโรงเรียนถาวรโดยให้เงินสมทยทุนก็ยาก มีแต่จะใช้เงิน
การปลงศพอย่างเคียด เครืองอุปการณ์ เช่น ม้านั่ง โต๊ะเรียน ฯลฯ ยังขาดอยู่
ทั่วๆ ไป นับว่าโรงเรียนประเภทนี้ส่วนมากยังไม่สภาพที่ความหลักการศึกษา ยังไม่เป็น
สถานที่รุ่งโรจน์ให้คนพากันไปศึกษามาโรงเรียน เว้นเป็นข้อยกเว้นในการดำรงชีพ
ของชาติทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

โรงเรียนเทศบาล

คือโรงเรียนที่เทศบาลจัดตั้งขึ้นหรือวัดหรือโรงเรียนประจำชาติ
ที่อยู่ในเขตเทศบาลนั้นๆ ไม่อยู่ในความควบคุมของคณะเทศมนตรี เป็นโรงเรียนปลงศพ
เช่นเดียวกับโรงเรียนประจำชาติ ทำการอยู่ด้วยเงินรายได้ของเทศบาลเอง ขนรับเทศบาล
ส่วนมากยังมีรายได้ไม่เพียงพอที่จะจัดการศึกษาได้โดยลำพัง กระทั่งสักการีการจึงยังคง
ให้เงินอุดหนุนแก่โรงเรียนประจำชาติที่โอนไปขึ้นทางเทศบาลต่อไป เช่นเดียวกับที่ให้แก่
โรงเรียนประจำชาติ เทศบาลเป็นแต่เพียงมีรายได้มาสมทยการศึกษาด้วย เป็นต้น
ว่า เปลี่ยนแปลงสถานที่เล่าเรียนชนิดชั่วคราวหรือหลายหลายการปละของวัดเป็นโรงเรียน
ถาวรขึ้น นอกจากนั้นยังได้จัดหาครูและเครื่องอุปการณ์การศึกษาเพิ่มเติม ทำให้สภาพของ
โรงเรียนเทศบาลในบางเทศบาล ที่มีรายได้มากกว่าโรงเรียนประจำชาติ โรงเรียน
ประเภทนี้ที่จังหวัดสงขลาในปีพุทธศักราช 2479 มีจำนวนทั้งสิ้น 303 โรงเรียน

โรงเรียนราษฎร

คือโรงเรียนที่ทั้งชนคามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พุทธศักราช
2479 ใต่ทุนของเอกชน บวักหรือสมาคม ถ้าแบ่งตามความมุ่งหมายที่เราของขอจัดตั้ง
แล้ว จะได้เป็น ๓ ประเภทดังนี้

ก. ประเภทสามัญ

ได้แก่โรงเรียนที่เชิดชูการ
สอนวิชาสามัญ คือสอนวิชาเบื้องต้น มีภาาและความรู้ทั่วไป เพื่อฝึกฝนสติปัญญาและ

ยอมรับความประพฤติให้ความเฉลียวฉลาดและมารยาทอันดีงามเป็นพื้นทั่วไป ทำเนียบการ
สอนครบถ้วนทุกวิชาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

ข. ประเภทอาชีพ ได้แก่โรงเรียนที่แยกทำการสอนวิชาอาชีพเฉพาะ
อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เพื่อให้เด็กมีความชำนาญเข้าใจกับและซาบซึ้งในวิชานั้น
จนอาจประกอบเป็นอาชีพได้

ค. ประเภทอนุบาล ได้แก่โรงเรียนที่มีความมุ่งหมายเพื่ออบรมเด็ก
อายุต่ำกว่าหกขวบตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา ก่อสอนให้รู้จักอ่านเขียนและ คำนวณไป
พลางในระหว่างเวลานั้น

ง. ประเภททำการสอนศาสนา หรือสอน การพยาบาล ได้แก่
โรงเรียนที่แยกทำการสอนศาสนาหรือทำการสอนวิชาพยาบาล

จ. ประเภททำการสอนด้วยวิธีส่งคำสอนไปจากโรงเรียน ได้แก่
โรงเรียนที่แยกทำการสอนด้วยวิธีส่งคำสอนไปจากโรงเรียน เช่น ทำการสอนโดยทางไปรษณีย์

ฉ. ประเภทการศึกษานู๋ใหญ่ ได้แก่โรงเรียนที่มีความมุ่งหมายเฉพาะ
การสอนผู้ใหญ่ว่าความระเบียบและหลักการที่ว่าการศึกษานู๋ใหญ่ของกระทรวงศึกษาธิการ

การจัดการศึกษานู๋ใหญ่ทั้งชาติเป็นงานใหญ่ รัฐบาลจึงได้แยกโอกาสให้ประชาชนจัดตั้ง
โรงเรียนราษฎรเป็นการแบ่งเบาภาระลงบ้าง โรงเรียนประเภทนี้มีจำนวนเพิ่มขึ้นเกือบทุกปี
ส่วนมากทำการสอนวิชาสามัญ ที่สอนวิชาอาชีพมีจำนวนน้อย สำหรับ พ.ศ. 2484 มี
โรงเรียนราษฎรทั้งสิ้น 1,255 โรงเรียน เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 28 โรงเรียน ตั้งอยู่ในส่วน
กลาง 572 โรงเรียน นอกจากนั้นตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค จังหวัดที่ยังไม่มีโรงเรียนราษฎรเลย
หรือเคยมี แต่ได้เลิกไปแล้ว มีเพียง 6 จังหวัด ได้แก่จังหวัดนครราชสีมา พิษณุโลก
พิจิตรสงขลา แม่ฮ่องสอน หนอง และลานช้าง ในปัจจุบันนี้ไม่มีโรงเรียนชั้นอุดมศึกษาที่
เป็นของเอกชนเลย

โรงเรียนที่แยกสอนชั้นประถม	มีจำนวน 691 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 55.06
โรงเรียนที่แยกสอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	มีจำนวน 581 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 46.29
โรงเรียนที่แยกสอนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	มีจำนวน 220 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 17.53
โรงเรียนที่แยกสอนหลักสูตรประถม	มีจำนวน 3 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 0.24

โรงเรียนที่เข้สอนวิชาอาชีพ	มีจำนวน ๔๘ โรงเรียน	คิดเป็นร้อยละ ๕.๔๕
โรงเรียนที่เข้สอนวิชาพิเศษ	มีจำนวน ๑๔ โรงเรียน	คิดเป็นร้อยละ ๗.๔๑
โรงเรียนที่เข้สอนศาสนา	มีจำนวน ๑๒ โรงเรียน	คิดเป็นร้อยละ ๗.๓๓

โรงเรียนที่เข้สอนชั้นต่าง ๆ รวมกันมีจำนวนมากกว่าจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น (๑,๑๕๕ โรงเรียน) เพราะบางโรงเรียนเข้สอนหลายชั้นลึกล้ำ จำนวนร้อยละศึกษาจากจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายที่จะส่งเสริมโรงเรียนราษฎร์ ทั้งในทางปริมาณและคุณภาพ ดังนี้

ก. ช่วยส่งเสริมให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น กระทรวงศึกษาธิการได้ส่งมอบโรงเรียนปดุมหรือชั้นปดุมของโรงเรียนมัธยมลึกล้ำ และจำกัดจำนวนห้องเรียนชั้นมัธยมลึกล้ำในโรงเรียนรัฐบาลให้น้อยลง คงเหลือจำนวนไว้แต่พอควร เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กเข้าเรียนในโรงเรียนราษฎร์มากขึ้น และนำส่งเสริมให้ผู้สนใจจัดตั้งโรงเรียนราษฎร์ ในท้องที่ที่ยังไม่มีโรงเรียนรัฐบาลหรือโรงเรียนราษฎร์ เพื่อรับเด็กที่ประสงค์จะเรียนชั้นมัธยมลึกล้ำ

ข. ช่วยเหลือปรับปรุง โรงเรียนราษฎร์ที่คงขึ้นแล้ว ทางกรมพยายามตรวจเช็คและควบคุมเพื่อให้คำแนะนำได้ถูกต้อง ซึ่งประโยชน์ตามแผนการ หากโรงเรียนใดที่เห็นว่าเป็นอีกแผนใดแล้ว มีหลักฐานมั่นคง มีสถานที่ซึ่งอาจแก้ไขให้ถูกต้องลึกล้ำได้ มีจำนวนนักเรียนมากพอ เข้สอนถึงชั้นมัธยม ๖ แล้ว โรงเรียนคงมีฐานะพอสมควร เจ้าของและผู้จัดการมีเจตนาที่จะร่วมมือกับเจ้าหน้าที่เพื่อจัดการ ลึกล้ำไปให้ ถูกหลัก เหมาะสมกับความมุ่งหมายของทางราชการแล้ว ทางราชการก็ยินดีที่จะช่วยปรับปรุงให้โดยแนะนำและช่วยแก้ไขข้อบกพร่อง เสร็จให้มีสถานที่ดี ถูกหลักลึกล้ำ มีชั้นเรียนและจำนวนนักเรียน เครื่องอุปการะสอนและการเรียน ครู ระเบียบการของโรงเรียน ตลอดจนการอบรมสั่งสอน เมื่อได้ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นอยู่ในฐานะที่พอจะรับของวิเทศนานได้แล้ว กระทรวงศึกษาธิการก็ออกใบรับรองวิเทศนานให้

โรงเรียนราษฎร์ ในส่วนกลางที่อยู่ในความควบคุมปรับปรุงของเจ้าหน้าที่ในปี ๒๕๑๕ แห่ง ได้แก่ โรงเรียนเทเวศร์ลึกล้ำ ศึกษาลึกล้ำพิเศษ ไทยประสาธน์วิทยา วิมลปัทมวิทยาลั สวัสดิ์ อำนวยเวชย์ ปทุมวัน ๑ ชัยคิยานันต์ พงษ์เวชอนันต์ สตรีวัฒนา สุรศักดิ์ สุวิวงศ์ สมบูรณ์ย์อภัย เนติลึกล้ำ ๒ ทักษิณเสนา ๒ และวิมลลึกล้ำ

ค. รับรองวิทยฐานะ โรงเรียนใดที่หยุดในสถานะที่ควรได้รับการรับรองวิทยฐานะ เมื่อได้ยื่นคำขอตามระเบียบและเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเป็นที่พอใจ กระทรวงศึกษาธิการให้การรับรองวิทยฐานะโรงเรียนราษฎร์แล้ว กระทรวงศึกษาธิการก็ออกใบรับรองวิทยฐานะให้ ซึ่งมีจำนวน ๒ โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสตรีวิภาวดี แผนกสามัญศึกษา กับโรงเรียนสตรีสาทร ทั้งคู่แต่มีการรับรองวิทยฐานะโรงเรียนราษฎร์เรียบร้อยแล้ว มีจำนวนโรงเรียนราษฎร์ที่กระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะแล้ว ๑๗ โรงเรียน เช่น โรงเรียนชาย ๑๑ โรงเรียน โรงเรียนหญิง ๖ โรงเรียน ทั้งนี้รายชื่อต่อไปนี้

โรงเรียนราษฎร์ (ชาย) ที่กระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะแล้ว

เลขที่	โรงเรียน	จังหวัด	ปีงบประมาณ ค.ศ. พ.ศ.	หมายเหตุ
๑.	กรุงเทพมหานครคริสเตียนวิทยาลัย	พระนคร	๒๔๖๓	
๒.	ปิ่นเกล้าวิทยาลั	เขตใหม่	๒๔๖๔	
๓.	วิภาวดีวิทยาลัย	พระนคร	๒๔๖๖	
๔.	อัสสัมชัญ	พระนคร	๒๔๗๑	
๕.	อานวยศิลป์	พระนคร	๒๔๗๖	
๖.	อานวยศิลป์อนุสรณ์	ธนบุรี	๒๔๗๖	
๗.	อนุกูลศึกษา	พระนคร	๒๔๘๐	ฉ.พ.๑ พ.ศ. ๒๔๘๒ ๓๕๓
๘.	เซนต์คาเบรียล	พระนคร	๒๔๘๐	การรับรอง.
๙.	สัจจะวิทยาร	พระนคร	๒๔๘๓	
๑๐.	นันทนศึกษา	พระนคร	๒๔๘๓	
๑๑.	วชิรศึกษา	ธนบุรี	๒๔๘๓	
๑๒.	สตรีสาทร	พระนคร	๒๔๘๔	

โรงเรียนราษฎร์ (หญิง) ที่กระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะแล้ว

เลขที่	โรงเรียน	จังหวัด	รับรอง ตั้งแต่ พ.ศ.	หมายเหตุ
1.	ราชินี	พระนคร	2460	
2.	ราชินีชน	พระนคร	2460	
3.	วิธนาวิทยาลัย	พระนคร	2463	
4.	เซนต์แมรี (1887 พ.ศ.)	พระนคร	2472	
5.	มาแตร์ เดสวิทยาลัย	พระนคร	2480	
6.	เซนต์โยเซฟคอนเวนต์	พระนคร	2480	
7.	อัสสัมชัญคอนเวนต์	พระนคร	2480	
8.	ผดุงครรภ์	พระนคร	2483	
9.	โพธิ์ทศ	พระนคร	2483	
10.	อัสสัมชัญ	พระนคร	2483	
11.	เทเวศร์วิทยาลัย	พระนคร	2488	
12.	เซนต์มารี	พระนคร	2488	
13.	ทวารวดีวิทยาลัย	เชียงใหม่	2488	
14.	สตรีวิทยาสถา	ธนบุรี	2488	
15.	สตรีวิทยาสถา แผนกสามัญศึกษา	พระนคร	2484	

การรับรองวิทยฐานะนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้ระเบียบการกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการรับรองวิทยฐานะโรงเรียนราษฎร์ พุทธศักราช 2484 นี้ไว้ความสำคัญดังนี้

ข้อ 1. โรงเรียนราษฎร์ ที่ได้รับการศึกษาว่ารับรองวิทยฐานะ ตามระเบียบการนี้ นั้น หมายถึงโรงเรียนราษฎร์ ที่สอนวิชาสามัญ ตามหลักสูตร ของ กระทรวงศึกษาธิการใน เวลา ปกติ ที่ต่างโรงเรียนรัฐบาล

ข้อ 2. การพิจารณารับรองวิทยะฐานะนั้น กระบวนการพิจารณาจะพิจารณาในเกณฑ์
สาระสำคัญต่อไปนี้

1. สถานที่เรียน การศึกษาวิชาการและการอนามัย
2. ความเป็นเอกแห่งของโรงเรียน
3. ชั้นเรียนและจำนวนนักเรียน
4. เครื่องอุปการะการสอนการเรียน
5. ครู
6. ระเบียบการของโรงเรียน
7. ผลของการอบรมสั่งสอน

ข้อ 3. สถานที่เรียน การศึกษาวิชาการและการอนามัย ให้ถือหลักดังนี้

1. จะต้องตั้งอยู่โดยอิสระ ไม่ปะปนกับเคหสถานหรือโรงเรียนอื่นใดและ
เป็นที่พักสมควรมแก่สถานการศึกษา
2. ต้องไม่ขัดข้องลักษณะศึกษา อนามัย และความปลอดภัยของนักเรียน
3. ให้ง่ายให้นักเรียนได้รับการพลศึกษาภาคปฏิบัติตามควร

ข้อ 4. ความเป็นเอกแห่งของโรงเรียน ให้ถือหลักดังนี้

1. ทำการสอนศึกษาต่อเนื่องกันมาไม่ต่ำกว่า 3 ปีบริบูรณ์ โดยไม่มีการ
เปลี่ยนแปลงใดๆ อันเป็นเหตุให้กระทบกระเทือนถึงคุณภาพและชื่อเสียงของโรงเรียน
2. มีรายการสมทบความเป็นหลักถาวรมั่นคงและความก้าวหน้าของโรงเรียน
3. มีชื่อเสียงความเป็นที่นิยมของประชาชน

ข้อ 5. ชั้นเรียนและจำนวนนักเรียน ให้ถือหลักดังนี้

1. เป็นโรงเรียนที่แยกทำการสอนตลอดชั้นมัธยมปลาย แต่สำหรับบาง
ท้องถิ่นในส่วนภูมิภาคที่เห็นว่า การศึกษาชั้นมัธยมปลายยังไม่แพร่หลายพอ กระบวนการ
พิจารณาพิจารณาถึงเกณฑ์เพียงชั้นมัธยมต้น

2. นักเรียนในชั้นต่างๆ ทุกชั้นมีจำนวนแสดงให้เห็นความถาวรมั่นคง

ข้อ 6. เครื่องอุปการะการสอนการเรียนของโรงเรียน โรงเรียนจะต้องมีพอแก่ความ
ต้องการ ถือหลักดังนี้

1. มีเครื่องอุปกรณ์การสอนการเรียนตามปกติให้พอเหมาะกับจำนวนนักเรียน
2. มีเครื่องอุปกรณ์พอสมควรในการสอนการเรียนวิชาเฉพาะ เช่น สำหรับสอนวิชาคณิตศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และวิทยาศาสตร์
3. มีเครื่องอุปกรณ์การสอนพลศึกษาพอสมควร
4. มีสิ่งสักการะประดิษฐานไว้ในห้องเรียน เพื่อปลุกใจให้นักเรียนรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรม

ข้อ 7. ครู โรงเรียนต้องมีครูที่สามาถและมั่นคงเหมาะแก่ชั้นและวิชา โดยถือเกณฑ์ดังนี้

1. มีครูประจำชั้นครบทุกห้องเรียน
2. มีครูประจำชั้นยี่สิบครูของคณะครูสังกัดสภากาชาดหรือที่กระทรวง สังกัดการบริรักษ์ เทียบให้ ทำการสอนตามสมควร

3. มีครูประจำชั้นยี่สิบครูทุกชั้นประถมศึกษา และเหมาะสมแก่ชั้นการสอน สำหรับวิชาที่ไม่มีครูประจำชั้นนั้น ต้องมีครูตามวุฒิที่เหมาะสมแก่ชั้น

ข้อ 8. ระเบียบการของโรงเรียน โรงเรียนต้องมีระเบียบการของโรงเรียน โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระเบียบข้อบังคับว่าด้วย วิสัย ของโรงเรียน การ จัดทำแผนการเรียน และการวางแผน การรับและจำหน่ายนักเรียน การสอบไล่เลื่อนชั้น การศึกษาต่อชั้นต่อไป การเก็บเงินค่าเล่าเรียน การออกประกาศนียบัตร หรือใบสำคัญหรือใบสุทธิ

ข้อ 9. ผลของการอบรมสั่งสอนจะต้องเป็นที่ยอมรับ ให้ถือหลักดังนี้

เป็นโรงเรียนที่มีหลักฐานแสดงวิสัยทัศน์ดำเนินการสั่งสอนอบรมนักเรียนด้วยหลักฐานแสดงรายการสอบข้อสอบประจำเดือน ประจำภาค การสอบไล่ประจำปีเป็นที่ยอมรับของเจ้าหน้าที่กระทรวงศึกษาธิการ

ข้อ 10. โรงเรียนที่ได้รับรองวิทยฐานะนั้น ในทางปฏิบัติเรื่องหลักสูตรและระเบียบการของโรงเรียน โรงเรียนจะต้องดำเนินการสอนและปฏิบัติตามหลักสูตรและระเบียบการของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้เว้นแต่จะได้รับการอนุมัติจากกรมสามัญศึกษาให้เป็นอย่างอื่น

ข้อ 11. โรงเรียนที่ได้รับรองวิทยฐานะนั้น หากโรงเรียนใด ปฏิบัติผิด ระเบียบหรือ ขกพร่องประการหนึ่งประการใด หรือการอบรมสั่งสอนเสื่อมลงเพราะเหตุใดก็ตาม กระทรวงศึกษาธิการอาจเพิกถอนการรับรองโรงเรียนนั้นเสีย

ข้อ ๑๒. โรงเรียนที่ได้รับรองวิทยะถานะนั้น กระทรวงศึกษาธิการ จะให้ ให้ได้รับรองวิทยะถานะไว้เป็นลำดับ โรงเรียนจะต้องเก็บรักษาไว้เป็นอันดี และมีหน้าที่ต้องส่งมอบคืนแก่กระทรวงศึกษาธิการ หากโรงเรียนถูกเพิกถอนการรับรอง

ข้อ ๑๓. เมื่อผู้จัดการโรงเรียนใดเห็นว่า โรงเรียนของตนอยู่ในฐานะที่จะควมได้ รับรองวิทยะถานะตามระเบียบการนั้นแล้ว ให้ยื่นคำขอตามแบบที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ภายในเดือนมิถุนายน ในส่วนกลางให้ยื่นต่อกรมสามัญศึกษา ในส่วนภูมิภาคให้ยื่นต่อศึกษาธิการจังหวัดหรืออำเภอ

ข้อ ๑๔. โรงเรียนราษฎร์ที่ได้รับรองวิทยะถานะไปแล้วก่อนระเบียบการนั้น ให้ถือว่าได้รับรองตามระเบียบการนี้ และอยู่ในบังคับแห่งระเบียบการนี้ด้วย

๕. ให้การอุดหนุน กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาให้การอุดหนุนแก่โรงเรียนราษฎร์ที่มีคุณภาพดีตามเกณฑ์ให้การอุดหนุน มีการให้เงินอุดหนุน หรือให้โอกาสแก่ครูไปรับการศึกษา ร่วมกันกับครูโรงเรียนรัฐบาลหรือประชาบาลเป็นครั้งคราว หรืออุดหนุนทางด้านทักษะของศึกษาธิการพิเศษสมควร เช่นการให้ครูไปช่วยทำการสอน ในการอุดหนุนนั้นกระทรวงศึกษาธิการอาจให้ประการใดประการหนึ่งหรือหลายประการก็ได้

การให้เงินอุดหนุน สถานที่โรงเรียนราษฎร์ที่เข้าเกณฑ์ได้รับเงินอุดหนุน ๑๖ โรงเรียน ได้จ่ายเงินอุดหนุนได้ดังนี้

โรงเรียนอานวยศิลป์	3,823.00 บาท
โรงเรียนอานวยศิลป์อนุสรณ์	1,308.50 บาท
โรงเรียนสัจจะธรรม	781.50 บาท
โรงเรียนอินทศึกษา	402.50 บาท
โรงเรียนนันทนศึกษา	1,043.50 บาท
โรงเรียนวชิรศึกษา	1,151.00 บาท
โรงเรียนภักดีวิทยาลัย	497.50 บาท
โรงเรียนสวัสดิ์อานวยเวชย์	249.00 บาท
โรงเรียนมัธยมวิเศษวิทยาราชธานี	1,115.00 บาท
โรงเรียนศิริวิทยากร	1,307.00 บาท
โรงเรียนสุรเวทวิทยาลัย	790.00 บาท

โรงเรียนอานวยวิทยา	จังหวัดร้อยเอ็ด	794.00 บาท
โรงเรียนภูมิพัฒน์พิทยาคาร	จังหวัดสกลนคร	214.00 บาท
โรงเรียนเรืองวิทยา	จังหวัดมหาสารคาม	556.00 บาท
โรงเรียนชัยภูมิภักดิ์	จังหวัดชัยภูมิ	881.00 บาท
โรงเรียนประสาธศิลป	จังหวัดอ่างทอง	391.00 บาท
รวม 16 โรงเรียน	เป็นเงิน	15,384.60 บาท

การให้โอกาสแก่ครูไปรับการอบรมร่วมกับ ครูโรงเรียนวัดราษฎร์หรือประชาชน เป็น ครั้งคราวตามเกณฑ์ให้การอุดหนุนนั้น มีครูโรงเรียนราษฎร์ในส่วนกลางได้เข้าร่วมรับการอบรมตอนเย็น ณ สถานอบรมครูมัธยมด้วย ในส่วนภูมิภาคก็มีเข้าร่วมรับการอบรมกับครูประชาชนหลายจังหวัด

การอุดหนุนโดยให้ครูไปช่วยทำการสอน สกก่อนมีรายเกี่ยว ก็อุดหนุนโดยให้ครูไปช่วยดำเนินการอบรมสั่งสอนในโรงเรียนราษฎร์ จังหวัดลำพูน สกได้ให้การอุดหนุนเพิ่มอีก ๑ ราย คือโรงเรียนประสาธศิลป จังหวัดชัยภูมิ ให้ครู ๒ คน โรงเรียนอศมวิทยา จังหวัดชัยภูมิ ให้ครู ๒ คน โรงเรียนศรีมิตรวิทยา จังหวัดเชียงใหม่ ให้ครู ๒ คน

สภาพทั่วไป ถึงแม้กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีความมุ่งหมายที่จะช่วยจัดและปรับปรุงโรงเรียนราษฎร์ ให้เป็นที่ยกย่องนับถือสมเป็นสถานที่เล่าเรียนอันแท้จริงก็ตาม แต่ก็เป็นความจริง เพราะโรงเรียนราษฎร์ส่วนมากมีสถานที่ไม่เหมาะสม (หมายถึงอาณาเขตและพื้นที่อันเป็นที่ตั้งของโรงเรียน รวมทั้งตัวอาคารด้วย) เช่นกันว่า สถานที่คับแคบอย่าง ชักตอสังฆาภิบาล โรงเรียนบ้าง บางโรงเรียนก็ตั้งเข้าสถานที่ของบุคคลอื่นด้วยราคาแพง โรงเรียนก็ต้องขาดที่ดินและถูกสั่งสอนโดยคนยากจนจำนวนมากโรงเรียน ซึ่งเป็นงานที่เจ้าหน้าที่พยายามให้ความช่วยเหลืออยู่ เฉพาะโรงเรียนที่ทางราชการเข้าช่วยเหลือปรับปรุง หรือที่รับของวิเทศนานาแล้วนั้น เป็นโรงเรียนที่มีระเบียบและความมั่นคง เป็นที่ไว้วางใจได้ และโรงเรียนประเภทนี้ในขั้นต้นก็มีเจ้าของ ผู้จัดการ และครูไทยเป็นคนไทยเกือบทั้งสิ้น อนึ่ง เนื่องจากสถานะสงคราม โรงเรียนราษฎร์ของคนต่างศาสนามักได้รับความคุ้มครอง กระทั่งเสกสวธิการได้ขอรับมาจัดโดยให้เสกสวธิการจังหวัดจัดเองบ้าง มอบให้ คณะครู หรือเอกชนที่

ทางราชการเห็นสมควร งบประมาณปี ๒๕๕๖ งบอุดหนุนให้กิจการของโรงเรียนราษฎร์ เหล่านี้
ดำเนินต่อไปด้วย

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในวัด

การสักการะการพระศาสนาที่มีความสัมพันธ์กันอยู่มาก ทั้งจะเห็นได้จากจำนวน
โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในวัด เฉพาะที่ยังมีโรงเรียนประชาบาลและโรงเรียนเทศบาล นอกจาก
จะตั้งอยู่ในเขตวัดแล้ว ส่วนมากยังอาศัยศาลาการเปรียญของวัดเป็นที่ตั้ง ทั้งโรงเรียน
อีกด้วย

จำนวนโรงเรียนทุกประเภทที่ตั้งอยู่ในวัด (คิดเทียบเป็นส่วนร้อย)

พ.ศ.	จำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น	จำนวนโรงเรียน ที่ ตั้งอยู่ในวัด	จำนวนโรงเรียนที่ตั้งอยู่ ในวัด คิดเทียบเป็นส่วนร้อย
2482	15,944	10,854	68.07
2483	18,133	11,500	63.42
2484	18,986	11,580	60.99

จำนวนโรงเรียนประชาบาลและเทศบาลรวมกันที่ตั้งอยู่ในวัด (คิดเทียบเป็นส่วนร้อย)

พ.ศ.	จำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น	จำนวนโรงเรียน ที่ ตั้งอยู่ในวัด	จำนวนโรงเรียนที่ตั้งอยู่ ในวัด คิดเทียบเป็นส่วนร้อย
2482	14,527	10,693	73.61
2483	16,670	11,807	67.88
2484	17,496	11,988	68.10

จำนวนโรงเรียนจำนวนตามชนชั้นศึกษา

ประเภท	จำนวน โรงเรียน ชั้น ต้น	ประเภทสามัญศึกษา				จำนวน โรงเรียน	ประเภทอุดมศึกษา				วิชา ศึกษา	พิเศษ	วิชา ศึกษา	
		จำนวน โรงเรียน	จำนวนตามชั้นศึกษา				การ เรียน	วิชา ศึกษา	วิชา ศึกษา	วิชา ศึกษา				
			มูล ย	ประถม	มัธยม ต้น									มัธยม ปลาย
วัดบวร	245	217	3	7	211	164	32	1	—	—	—	—	93	
ประชาบาล	17,093	17,093	—	17,093	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
เทศบาล	398	393	—	393	—	—	2	—	1	—	—	—	—	
ราชภัฏ	1,355	1,033	498	691	581	220	232	—	3	—	—	—	—	

หมายเหตุ

1. โรงเรียนวิทยาลัยและโรงเรียนเทศบาล จำนวนโรงเรียน
ประเภทสามัญศึกษา รวมกับจำนวนโรงเรียนประเภท^๕ศึกษา
ที่^๕ควร การเรียน ฯลฯ ไม่ได้เท่ากับจำนวนโรงเรียน^๕ทั้งสิ้น
เพราะโรงเรียนบางแห่งจัดทั้งสองประเภทในโรงเรียนเดียว
กัน การจำแนกได้นับแยกจำนวนไว้ประเภทละ ๑ แต่จำนวน
โรงเรียนจึงอยู่ในช่องจำนวนโรงเรียน^๕ทั้งสิ้น มีจำนวน
เพียง ๑
2. จำนวนโรงเรียนประเภทสามัญศึกษา จำนวน^๕ตามชั้น^๕ศึกษา
เมื่อรวมจำนวนทุก ๆ ชั้น^๕ศึกษาแล้ว ไม่ได้เท่ากับจำนวน
โรงเรียน เพราะโรงเรียนบางแห่งจัดสอนหลายชั้น^๕ศึกษา
ได้จำนวนโรงเรียนนั้นไว้ทุกชั้น^๕ศึกษา แต่ในช่องจำนวน
โรงเรียน มีจำนวนเพียง ๑
3. โรงเรียนประเภทวิชาชีพพิเศษ คือโรงเรียนที่สอนวิชาสามัญ
เพิ่มวิชาใดวิชาหนึ่งหรือหลายวิชา แต่ไม่ครอบคลุม
หลักสูตรสามัญศึกษา เช่น สอนภาษาอังกฤษเป็นพิเศษ เป็นต้น

นักเรียน

นักเรียนที่^๕วิชา^๕งาน^๕การ^๕ที่^๕เรียน^๕อยู่ในโรงเรียนทั้ง ๔ ประเภท ได้^๕ที่^๕จำนวน^๕ขึ้น
โดยรวดเร็ว ^๕ทั้งนี้เพราะกระทรวงศึกษาธิการได้^๕ขยาย^๕การ^๕ศึกษา^๕ให้^๕กว้าง^๕ขวาง^๕ขึ้น^๕ทุก^๕สาย โดย
เฉพาะสายสามัญศึกษา ชั้น^๕ประถม^๕ศึกษา ได้^๕จัด^๕ตั้ง^๕โรงเรียน^๕ประจำ^๕ตำบล^๕เพิ่ม^๕ขึ้น^๕ทุก^๕จังหวัด
เป็น^๕เหตุ^๕ให้^๕เด็ก^๕เข้า^๕เรียน^๕ได้^๕ชุก^๕เป็น^๕จำนวน^๕มาก ก็^๕จะ^๕เห็น^๕ได้^๕จาก^๕จำนวน^๕นักเรียน^๕ใน^๕ระยะ
เวลา ๓ ปี ^๕ซึ่ง^๕มี^๕จำนวน^๕ดังนี้

จำนวนนักเรียนทั่วราชอาณาจักร

พ.ศ.	วิทยาลัย	ประชาบาล	เทศบาล	ราษฎร์	รวม
2482	54,489	1,555,048	70,482	128,396	1,808,360
2483	57,139	1,832,117	86,827	138,264	2,114,347
2484	57,187	2,044,516	98,882	147,845	2,347,930

เปรียบเทียบส่วนนักเรียน ชาย - หญิง

พ.ศ.	จำนวนนักเรียนทั้งหมด	ชาย	หญิง
2482	1,808,360	886,093	812,267
2483	2,114,347	1,144,002	970,345
2484	2,347,930	1,254,231	1,093,699

จำนวนนักเรียนจำแนกตามชั้นศึกษา

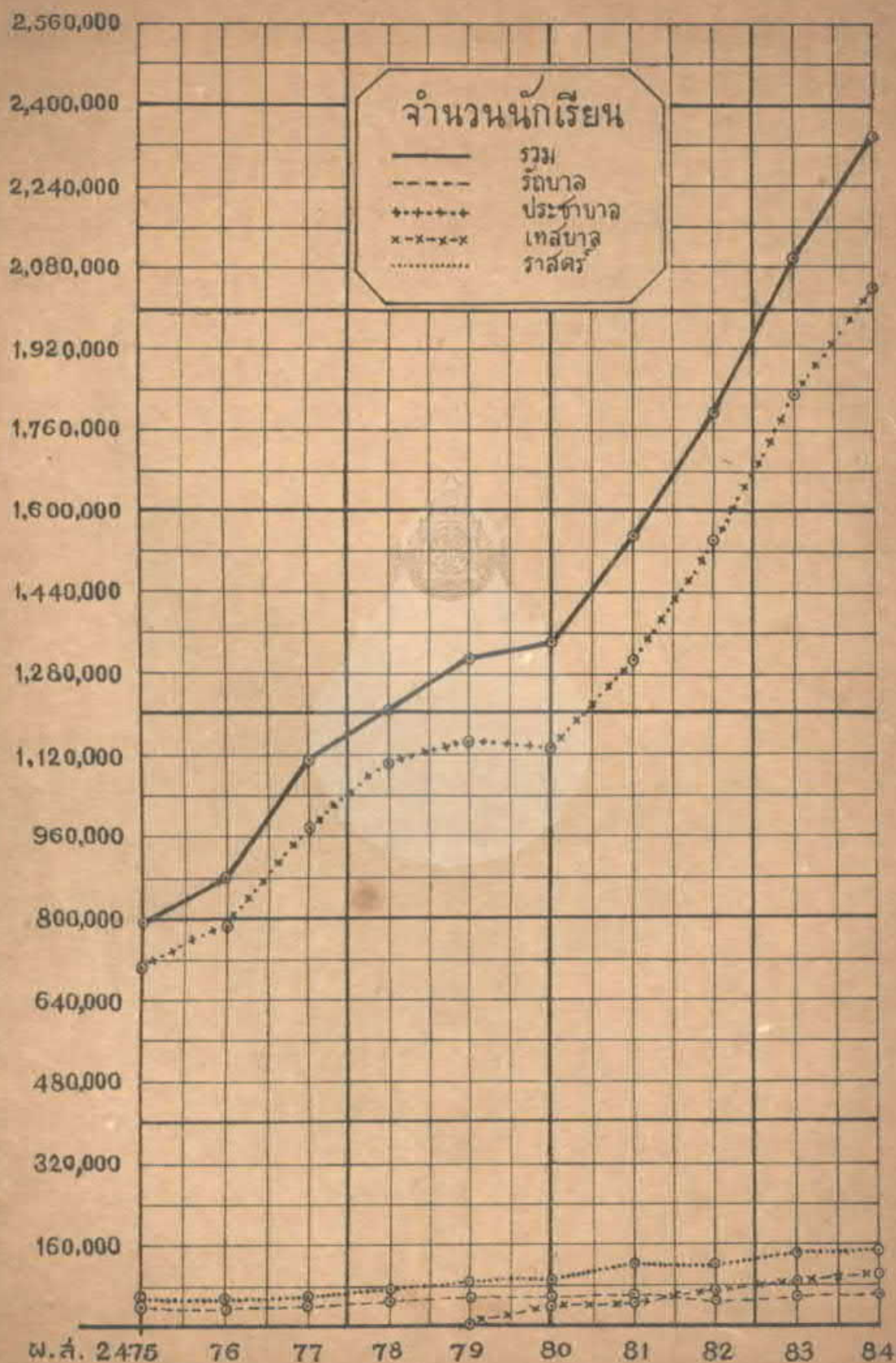
ชั้นศึกษา	วิทยาลัย	ประชาบาล	เทศบาล	ราษฎร์	รวม
ประถม	1,364	2,044,516	98,358	82,110	2,226,348
มัธยมต้น	32,810	—	—	47,597	80,407
มัธยมปลาย	21,388	—	—	8,890	30,178
สภกศกศร	1,562	—	19	222	1,803
อาชีวศึกษา	168	—	—	—	168
อาชีวพ. พ.เสถียรและสภกศร	—	—	5	9,026	9,031
รวม	57,187	2,044,516	98,882	147,845	2,347,930

จากตารางสถิติแสดงจำนวนนักเรียนใน พ.ศ. 2484 จำแนกตามชั้นศึกษา จะเห็นได้
ว่า จำนวนนักเรียนในชั้นอื่น ๆ ซึ่งไม่เป็นภาคบังคับ หรือที่เข้าศึกษาเองด้วยใจสมัคร ต่าง
กับจำนวนนักเรียนในชั้นประถมศึกษาอันเป็นภาคบังคับมากเกินไปมากเกินสมควร ทั้งนี้เกี่ยวกับกำลัง
เงิน ซึ่งมีไม่พอที่จะรื้อทั้งโรงเรียน เป็นต้นว่า โรงเรียนมัธยม เพื่อรื้อแก้ที่ประสงค์จะ
เข้ารับการศึกษาก็สูงกว่าชั้นประถมศึกษาไปเสียหลายเท่าตัว ให้นับว่าหลายเกินไปกว่าโรงเรียน
ประถมศึกษาที่เพิ่มขึ้น ถ้าสภาพยังคงเป็นเช่นนี้ คาดว่าร้อยละของจำนวนนักเรียนใน
ชั้นศึกษาอันเป็นภาคบังคับในอีก ๕ ปี จะมีจำนวนลดลงอีก ก็จะเห็นได้จาก สถิติ
ต่อไปนี้

พ.ศ.	จำนวนนักเรียน ทั้งหมด	จำนวนนักเรียน ชั้นประถมศึกษา อันเป็นภาคบังคับ	นักเรียนในชั้นอื่นซึ่งไม่เป็นภาคบังคับ	
			จำนวน	คิดเทียบเป็นร้อยละกับ จำนวนนักเรียนทั้งหมด
2482	1,803,360	1,705,927	97,433	5.403
2483	2,114,347	2,004,768	109,579	5.183
2484	2,347,980	2,226,348	121,582	5.178

การศึกษากฎหมายสามัญศึกษาบังคับแบ่งออกเป็น 3 สาย คือสามัญศึกษา การศึกษาพิเศษ
และการเรียน

สามัญศึกษา ได้แก่การศึกษาวิชาสามัญซึ่งเป็นความรู้ทั่วไป แบ่งแยกการเรียน
ออกเป็น ๑ ชั้น คือ ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

ปดมศึกษา

การศึกษาชั้น^๕เป็นภาคบังคับสำหรับทวยราษฎร์ตามพระราชบัญญัติปดมศึกษา แบ่ง
การเรียนออกเป็น 4 ชั้น เรียกว่า ชั้นปดมปีที่ 1—2—3 และ 4 กำหนดเวลาเรียนชั้นละ
1 ปี รวม 4 ปี กับยังมีชั้นต่ำกว่าชั้นปดมปีที่ 1 แต่ไม่เป็นชั้นบังคับ เรียกว่าชั้นมูลศึกษา
หรือชั้นบาลหรือเตรียมปดม ในชั้นสอนวิชาเบื้องต้น เพื่อเตรียมเข้าเรียนชั้นปดมปีที่ 1
การปดมศึกษาส่วนมากจัดอยู่ในโรงเรียนประชาบาล โรงเรียนเทศบาล และโรงเรียนราษฎร์
ผู้ที่เข้าศึกษาในโรงเรียนประชาบาลหรือโรงเรียนเทศบาล ไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน

การสอนและการเรียนในชั้นมูลศึกษา^๕ขึ้นมกกันโดยทั่วไป ใ้แก่การสอนตาม
แบบของบาลหรือคินเคอร์การ์เดิน คือ ให้เด็กเรียนในทางเล่น อบรมนิสัยให้เด็ก ๆ รู้จักกิจ
ประจำวันของชีวิต โดยให้ปฏิบัติกิจ^๕โรงเรียนที่จัดการสอนตามแบบนี้ทั่วราชอาณาจักรมีเพียง 6 แห่งเท่านั้น คือ โรงเรียนอนุกูล^๕ละฮอร์ทิส ซึ่งเป็นแผนกหนึ่งในโรงเรียน
การเรือนพระนคร โรงเรียนราชินี โรงเรียนมาแตร์เรอียวิทยาลัย โรงเรียนวิจิตรวาทาวิทยาลัย
โรงเรียนศึกษาวิทยา และโรงเรียนสตรีประจำจังหวัดสงขลา กระทรวงศึกษาธิการกำลังขยาย
การศึกษาแบบ^๕นี้ให้แพร่หลายทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคใน^๕นี้^๕ไป ใน^๕นี้^๕ให้เด็ก
ทำการอบรมวิชาครูอนุกูลขึ้นในโรงเรียน อนุกูล ละฮอร์ทิส วิทยาลัยสตรี ที่ศึกษาเพื่อประโยชน์
ครูปดมมาเรียนคชอก 1 ปี มีนักเรียนเข้าเรียนเป็นรุ่นแรก 10 คน ส่วนนักเรียนชั้นมูล
ศึกษา^๕ที่^๕ใ้^๕รับการ ศึกษาตามแบบอนุกูลหรือแบบคินเคอร์การ์เดิน ในโรงเรียน วิทยาลัยและ
โรงเรียนราษฎร์นั้น ใ้^๕ทำงาน^๕จน^๕ทุก^๕ปี^๕ คช^๕ไป^๕เป็น^๕สถิติ^๕แสดง^๕จำนวน^๕นักเรียน^๕ใน^๕ชั้น^๕ที่^๕
เรียนตามแบบคินเคอร์การ์เดินในระยะเวลา 3 ปี

พ. ศ.	วิทยาลัย		ราษฎร์		รวมทั้งสิ้น		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	รวม
2463	15	17	140	151	155	168	323
2488	37	35	226	170	263	205	470
2494	57	49	182	240	239	289	528

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ พระราชบัญญัติ ปดุมศึกษาทั่วทุกตำบล มาแล้วหลายปี แต่การศึกษานี้ในชนบทยังไม่ทั่วถึง และได้ผลเพียงพอกับความมุ่งหมายที่จะให้เด็กทุกคนที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 8 ได้เข้าเล่าเรียน และสำหรับชั้นประโยคปดุมศึกษาก่อนมีอายุพ้นการเกณฑ์นั้นยังมิได้ขยายผลการเรียน เช่น

1. การเงิน ความที่ควม เด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 8 ทั้งชายและหญิงน่าจะเกณฑ์ให้เข้าเล่าเรียนทุกคน ทั้งนี้เพื่อให้มีเวลาเรียนนานพอที่จะเรียนชั้นประโยคปดุมศึกษาก่อนมีอายุพ้นการเกณฑ์ได้มากขึ้น แต่เนื่องจากงบประมาณเงินการศึกษาและเงินช่วยการศึกษาไม่พอเพียงที่จะจัดโรงเรียนเพื่อรับเด็กทุกคนค้างอยู่แต่เดิม และที่เพิ่มขึ้นตามส่วนหัวของพลเมืองที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์ให้เข้าเล่าเรียนได้ทุกคน การที่จะเกณฑ์เด็กอายุเท่าไรให้เข้าเล่าเรียนนั้นก็ต้องดูแต่จำนวนเงินงบประมาณ เงินงบประมาณใดที่เพิ่มขึ้นทุกปี ก็เพียงแต่จัดตั้งโรงเรียนเพิ่มเติมขึ้นในบางท้องที่ แล้วประกาศลดอายุเด็กที่จะเกณฑ์ให้ต่ำลง ทว่าสถิติแสดงจำนวนที่เข้าเรียนที่เกณฑ์อายุย่างเข้าปีที่ 9 และ ปีที่ 10 ก็ยังไม่เห็นว่าการเงินยังขาดอยู่อีกมาก จึงยังไม่สามารถเกณฑ์เด็กอายุย่างเข้าปีที่ 8 ให้เข้าเล่าเรียนได้ทั่วทุกตำบล

พ.ศ.	จำนวนตำบลที่ ทั่วราชอาณาจักร	จำนวนตำบลที่เกณฑ์ อายุย่างเข้าปีที่ 8		จำนวนตำบลที่เกณฑ์ อายุย่างเข้าปีที่ 9		จำนวนตำบลที่เกณฑ์ อายุย่างเข้าปีที่ 10	
		ตำบล	คิดเทียบ เป็นร้อยละ	ตำบล	คิดเทียบ เป็นร้อยละ	ตำบล	คิดเทียบ เป็นร้อยละ
2482	4,717	1,197	25.36	2,634	55.84	886	18.78
2483	4,610	2,050	44.47	2,297	49.83	263	5.70
2484	4,824	2,686	55.68	2,029	42.06	109	2.26

2. ที่ตั้งโรงเรียนและการคมนาคม เนื่องจากท้องที่ตามชนบทยังไม่มั่นคงทาง

ทั่วถึงกัน จึงไม่สะดวกที่นักเรียนจะเดินทางไปโรงเรียนประจำท้องถิ่น และยังมีโรงเรียนที่ตั้งอยู่ห่างจากบ้านเรือนราษฎรมากอีกประการหนึ่ง เป็นเหตุให้เด็กที่ไม่ได้เข้าเรียนโดยได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมเรียนตั้งแต่พระราชบัญญัติประถมศึกษา มาตรา 11 (2) (เด็กที่อยู่ห่างจากโรงเรียนประถมศึกษาที่สอนไทยไม่เกิน 2,000 เมตร หรือที่ไม่สามารถจะไปถึงโรงเรียนได้โดยไม่มีทางหลีกเลี่ยง) เสียเป็นจำนวนมาก ทั้งปรากฏในตารางสถิติข้างล่างนี้ ถ้าการคมนาคมดีพอ เด็กก็ควรเข้าเรียนจะเพิ่มขึ้นอีกมากว่านี้

พ. ศ.	จำนวนเด็กที่ได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมทั้งสิ้น	เด็กที่ได้รับการยกเว้นตาม มาตรา 11 (2)	
		จำนวน	คิดเทียบเป็นส่วนร้อย
2482	201,482	170,892	84.79
2483	161,018	133,532	82.90
2484	159,097	116,907	84.05

ข้อสังเกต ใน พ. ศ. 2484 มีเด็กที่ได้รับการยกเว้นคิดเป็นร้อยละมากกว่าที่ควร เพราะได้รวมจำนวนจากจังหวัดในดินแดนบางส่วนที่ได้คืนมาจากจีนไต้หวันแล้ว ซึ่งยังมีการคมนาคมไม่สะดวกด้วย

3. ความนิยมในการศึกษา ผู้ปกครองเด็กที่ยังไม่นิยมในการศึกษายังมีอยู่บ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาที่ทางการบังคับ เช่น ไม่ส่งเด็กให้เข้าเรียนตามหมายเกณฑ์บ้าง ให้เด็กหยุดเรียนโดยไม่มีเหตุผลสมควรบ้าง หรือเห็นว่าการศึกษาเสียค่าตัวไปก็ให้พักการเรียนด้วยความเข้าใจกับผู้ปกครองเด็ก เหล่านี้ให้ชาวท้องถิ่น นิยมนำเหตุผลขึ้นอ้าง คือไปเป็นตำรวจ สถิติจำนวนเด็กที่หยุดเรียนในเกณฑ์บังคับทั้งที่ได้เข้าเรียนแล้วและยังไม่ได้เข้าเรียน

พ. ศ.	จำนวนเด็ก ที่สำรวจ ทั้งหมด	จำนวน ที่เข้า เรียนแล้ว	จำนวนเด็กที่ไม่ได้เข้าเรียน		
			ที่โรงเรียน วัดม. 11	ที่ไม่ได้เข้าเรียน ตามหมาย เกณฑ์และเหตุอื่น	รวม
2482	2,175,214	1,653,581	188,320	?	521,633
2483	2,101,952	1,921,590	151,417	28,945	180,362
2484	2,408,963	2,198,223	130,955	89,785	220,740

- หมายเหตุ 1. พ. ศ. 2482 จำนวนในช่องเด็กที่สำรวจทั้งหมด หมายถึงเด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 8 ถึง 14 ทุกชาย ทั้งที่ถูกเกณฑ์และมีที่ถูกเกณฑ์นั้น จึงไม่สามารถรู้จำนวนเด็กที่ไม่ได้เข้าเรียนตามหมายเกณฑ์ได้ ส่วนจำนวนในปี 2483 และ 2484 สำนักรวบรวมเฉพาะเด็กที่มีอายุถึงเกณฑ์ของเกณฑ์เข้าเรียนเท่านั้น เช่น บางกองที่กำหนดให้เกณฑ์อายุย่างเข้าปีที่ 9 ก็สำรวจเฉพาะเด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 9 ขึ้นไปเท่านั้น ส่วนอายุต่ำกว่านั้นไม่ได้สำรวจ ทั้งนี้เช่นกัน
2. เด็กที่โรงเรียนเอกชนและเอกชนไม่เข้าเรียน ในโรงเรียนประถมอีก 3 มาตรา คือ ความมาตรา 9 มาตรา 10 และมาตรา 11 เฉพาะเหตุยกเว้นและผ่อนผันตาม มาตรา 9 มาตรา 10 ให้นับจำนวนอยู่ในจำนวนที่เข้าเรียนแล้ว จึงไม่นับมาหักออกถึงจำนวนเด็กที่โรงเรียนตาม มาตรา 11

3. ปี พ.ศ. 2484 ใ้รวมจำนวนในจังหวัดนครราชสีมา พระตะบอง พิบูลสงคราม และลานช้าง ซึ่งเพิ่งเริ่มจัดการศึกษา เปิดโรงเรียน ยังไม่ทั่วถึง ฉะนั้นจำนวนเด็กที่ยังไม่ได้เข้าเล่าเรียนจึงมากกว่าที่ควน
4. การที่มีจำนวนเด็กไม่ได้เข้าเล่าเรียนตามหมายเกณฑ์ และ ไม่ได้รับการศึกษาเกินชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นจำนวนมาก (ในข้อ 5) นั้น เนื่องมาจากผู้ปกครอง ไม่ส่งเด็กเข้าเล่าเรียนตามประกาศแจ้งความของเจ้าหน้าท หรือ ขย ขกเว้นตามมาตรา 11 เป็นการผิด พ.ร.บ. ปดมศึกษาโดยตรง ถ้าหากเจ้าหน้าทจัดการศึกษาทางอำเภอได้เข้าใจได้ทั่วถึงกัน และ ตรวจควาโดยทั่วถึงแล้ว จำนวนเด็กที่หลุดเลียงการเรีนนี้คงจะลดน้อยลงไปอีกมาก

4. จำนวนครูไม่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน เนื่องจากครูสอนชั้นประถม ยังมี

กมวชิรน้อยไป ส่วนมากยังสอนในหลักการสอนและมีความรู้สามัญค่อนข้างต่ำประการ หนึ่ง โดยเฉพาะในโรงเรียนประชาชาติ ครูคนหนึ่งต้องสอนนักเรียนชั้นละมาก ๆ และ เป็นส่วนมากที่ครูคนหนึ่งต้องสอนนักเรียนถึง 2 หรือ 3 ชั้นก็มีประการหนึ่ง ก็ยังขาดแคลน ในเรื่องเครื่องอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ข้อประการหนึ่ง เป็นเหตุให้การสอนการเรีนได้ผล ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย กว่าเด็กจะอ่านหนังสือออกและสอได้ไ้แต่ละชั้นก็ต้องเสียเวลานาน ฉะนั้นเด็กที่มาช่วยพันการเกณฑ์ก็ยังต้องเวียนอยู่ในโรงเรียนปดมศึกษา หรือ ต้องออกจาก โรงเรียนไปโดยที่ยังไม่มีความรู้ตามพระราชบัญญัติปดมศึกษาก็มีไม่น้อย สถิติข้างล่างนี้ สันถึงจำนวนนักเรียนในชั้นเตรียมปดมและในชั้นปดมปีที่ 4 เปรียบเทียบ เป็นส่วน ร้อยละกับนักเรียนชั้นปดมทั้งหมด พหจะเป็นหลักฐาน สันถึงผลของการสอนการเรีนได้เป็น พอย่างทั่วถึง เด็กชั้นหนึ่งสี่ออกช้าและเรีนถึงชั้นปดมปีที่ 4 ได้เป็นจำนวนน้อยเพียงใด

พ.ศ.	จำนวนนักเรียน ชั้นปดมทั้งสน	จำนวนนักเรียนชั้นเตรียมปดม		จำนวนนักเรียนชั้นปดมปีที่ 4	
		จำนวนนักเรียน	คิดเทียบ เป็นร้อยละ	จำนวนนักเรียน	คิดเทียบ เป็นร้อยละ
2482	1,705,927	574,373	33.67	125,027	7.33
2483	2,004,766	647,429	32.30	132,875	6.63
2484	2,225,348	730,541	32.81	151,290	6.98

จำนวนนักเรียนในชั้นประถมศึกษา

ชั้น	เพศ	วัดขาด	ประจำขาด	เทศขาด	รวม	รวม
มดเล็กสถานชยคิน	ชาย	57	—	—	182	339
เทศรการเคน	หญิง	49	—	—	240	289
มดเล็กสถานชยคิน	ชาย	—	341,824	17,075	14,815	373,214
เทศรการเคน	หญิง	—	327,466	17,160	12,173	356,799
ประถมชยคิน 1	ชาย	305	339,423	11,645	11,208	362,581
	หญิง	238	314,102	11,422	9,551	335,313
ประถมชยคิน 2	ชาย	155	181,894	8,698	6,989	197,736
	หญิง	93	166,979	8,356	6,025	181,453
ประถมชยคิน 3	ชาย	139	181,816	7,197	6,025	145,177
	หญิง	87	107,490	6,546	5,134	119,257
ประถมชยคิน 4	ชาย	192	75,849	5,588	5,826	86,955
	หญิง	49	58,175	4,871	4,442	67,335
รวม	ชาย	848	1,070,806	59,208	44,545	1,165,902
	หญิง	516	974,210	48,155	37,565	1,060,446
รวมทั้งสิ้น		1,364	2,044,516	98,358	82,110	2,226,348

จำนวนนักเรียนที่ลาออกชั้นประถมศึกษา

พ.ศ.	จำนวนนักเรียนชั้นประถมชยคิน 4	จำนวนนักเรียนที่ลาออกชั้นประถมชยคิน 4
2482	125,027	96,877
2483	132,875	105,750
2484	154,290	146,852

มัธยมศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาแบ่งออกเป็น ๒ ตอน คือ มัธยมศึกษา แบ่งการเรียนออกเป็น ๓ ชั้น
 ไล่จากชั้นมัธยมศึกษาที่ ๑-๒-๓ และมัธยมศึกษา แบ่งการเรียนออกเป็น ๓ ชั้นเช่นกัน ไล่จาก
 ชั้นมัธยมศึกษาที่ ๔-๕-๖ กำหนดเวลาเรียนชั้นละ ๑ ปี จัดสอนในโรงเรียนรัฐบาล และ
 โรงเรียนราษฎร์

กระทรวงศึกษาธิการได้เร่งรัดเพื่อระงับชั้นเรียนให้ถึงประโยชน์มัธยมศึกษา (มัธยมศึกษาที่ ๖)
 และระงับออกนอกชั้นด้วยชายและนำหญิงให้ทั่วทุกจังหวัด เพื่อให้เด็กเรียนได้มีโอกาสเข้า
 เข้าเรียนจนจบหลักสูตรสามัญศึกษาในจังหวัดนั้นๆ เอง ขณะนี้ได้เปิดชั้นเรียนถึงชั้นประโยค
 มัธยมศึกษาสำหรับนักเรียนชายจนแล้วเกือบทุกจังหวัด ที่ยังเปิดชั้นเรียนไม่ถึงประโยค
 มัธยมศึกษาเพียง ๔ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา พิษณุโลก
 และลานช้าง เพราะเพิ่งเริ่มจัดการศึกษาในชั้น ส่วนโรงเรียนสตรีประจำจังหวัดก็ได้เปิด
 ถึงชั้นประโยคมัธยมศึกษาแล้วเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นไม่ถึงเพียง ๒๔ จังหวัด คือ

๑. จังหวัดกาญจนบุรี เปิดสอนถึงชั้น ม. ๕	๑๑. จังหวัดชัยภูมิ เปิดสอนถึงชั้น ม. ๕
๒. จังหวัดนครพนม „ „ ม. ๕	๑๒. จังหวัดยโสธร „ „ ม. ๕
๓. จังหวัดบึงกาฬ „ „ ม. ๕	๑๓. จังหวัดสุราษฎร์ธานี „ „ ม. ๕
๔. จังหวัดกำแพงเพชร „ „ ม. ๔	๑๔. จังหวัดบุรีรัมย์ „ „ ม. ๔
๕. จังหวัดเพชรบูรณ์ „ „ ม. ๔	๑๕. จังหวัดเลย „ „ ม. ๔
๖. จังหวัดศรีสะเกษ „ „ ม. ๔	๑๖. จังหวัดสมุทรปราการ „ „ ม. ๔
๗. จังหวัดสมุทรสาคร „ „ ม. ๔	๑๗. จังหวัดสุโขทัย „ „ ม. ๔
๘. จังหวัดสกลนคร „ „ ม. ๔	๑๘. จังหวัดอ่างทอง „ „ ม. ๔
๙. จังหวัดชัยนาท „ „ ม. ๓	๑๙. จังหวัดราชบุรี „ „ ม. ๓
๑๐. จังหวัดปทุมธานี „ „ ม. ๓	๒๐. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา „ „ ม. ๓
๑๑. จังหวัดระนอง „ „ ม. ๓	๒๑. จังหวัดลพบุรี „ „ ม. ๓
๑๒. จังหวัดสิงห์บุรี „ „ ม. ๓	๒๒. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา „ „ ม. ๓

จำนวนนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษา

ชั้น	เพศ	วิทยาล	ราษฎร์	รวม
ม. 1	ชาย	6,274	16,716	22,990
	หญิง	4,925	4,999	9,154
ม. 2	ชาย	7,421	12,324	19,745
	หญิง	4,053	2,703	6,756
ม. 3	ชาย	7,288	8,799	16,087
	หญิง	3,549	2,126	5,675
ม. 4	ชาย	6,058	3,115	9,173
	หญิง	2,591	1,035	3,626
ม. 5	ชาย	4,881	1,831	6,712
	หญิง	1,964	617	2,581
ม. 6	ชาย	4,187	1,683	5,870
	หญิง	1,602	609	2,211
รวม	ชาย	36,109	44,468	80,577
	หญิง	17,984	12,019	30,003
รวมนักเรียนชาย — หญิง		54,093	56,487	110,580

การฝึกหัดครู

การฝึกหัดครูก็เพื่อให้ผู้ที่สอบเป็นครูได้เข้าใจกิจการในการอบรมเด็กทั้งในส่วน
จิตใจและวิชาการ ตลอดจนการปกครองโรงเรียน วิธีสอน และนโยบายการศึกษา และให้ไ้
ครูที่มหาวิทยาลัยประกาศนียบัตรครูพร้อมกับความถี่ของการของโรงเรียนทุกประเภท ซึ่งระบุจำนวน
มากจนตามลำดับ ให้ฝึกหัดการฝึกหัดครูประจำชาติ การฝึกหัดครูประถม และฝึกหัดครู
มัธยม แบ่งออกเป็นประเภท ๆ ดังนี้ ก. ฝึกหัดครูมัธยม ข. ฝึกหัดครูประถมสามัญ ค. ฝึกหัด
ครูประกาศนียบัตรจังหวัด ง. อบรมครูเรือน จ. อบรมครูอนุปริญญา

ก. ฝึกหัดครูมัธยม เริ่มรับในสถานที่ ขึ้นอยู่ในสังกัดของฝึกหัดครู การเรียนที่ศึกษา
สละศึกษา คือ เรียนรวมกันที่โรงเรียนฝึกหัดครูมัธยม นักเรียนชายพักที่โรงเรียนฝึกหัด
ครูประถมพระนคร นักเรียนหญิงพักที่โรงเรียนสตรีเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ รับผู้ที่มีวุฒิ
ประกาศนียบัตรประโยคครูประถม (ป.ป.) หรือประกาศนียบัตรที่เทียบเท่า อายุไม่เกิน 30 ปี
บริบูรณ์ กำหนดเวลาเรียน 3 ปี มีหลักสูตรและช่วยการสอนเพื่อประโยชน์ต่อการสอนในชั้น
มัธยมศึกษาสามัญทุกชั้น สถานที่เฉพาะนักเรียนนอกบ้าน คือ นักเรียนต้องเสียค่าทำเนียม
ในการเรียนเองทั้งสิ้น สกต่อไปจะได้จัดให้มีนักเรียนในดำรงขึ้นอีกประเภทหนึ่ง.

ข. ฝึกหัดครูประถมสามัญ รับทั้งชายและหญิง นักเรียนครูชายอยู่โรงเรียนฝึกหัดครู
ประถมพระนคร นักเรียนครูหญิงอยู่โรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย แต่เนื่องจากผู้ที่เรียน
สำหรับวิชาครูจากโรงเรียนฝึกหัดครูประถมทั้งสองแห่งนั้นไม่พอด้วยความถี่ของการ โดยเฉพาะ
โรงเรียนราษฎร์เป็นส่วนมากขาดครู ป.ป. สำหรับทำการสอน ฉะนั้นกรมสามัญศึกษาจึง
ได้แยกแผนกฝึกหัดครูรับนักเรียนเพิ่มขึ้นตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน ปีนี้ อีก 3 แห่ง คือแยกแผนก
ฝึกหัดครูชายขึ้นที่โรงเรียนมัธยมบ้านสมเด็จเจ้าพระยา แยกแผนกฝึกหัดครูหญิงขึ้นที่โรงเรียน
สตรีเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ หลักสูตรฝึกหัดครูประถม มีกำหนดเวลาเรียน 3 ปี รับนักเรียน
ที่สอบไล่ได้ประกาศนียบัตรประโยคมัธยมศึกษา (มัธยมปีที่ 6) หรือประกาศนียบัตรที่กระทรวง
ศึกษาธิการรับรองว่าเทียบเท่ากัน มีอายุไม่ต่ำกว่า 16 ปีบริบูรณ์ และไม่เกิน 30 ปีบริบูรณ์

นักเรียนฝึกหัดครูประถม ประเภท คือ ประเภทนักเรียนนอกบ้าน นักเรียนในบารุง
และนักเรียนในบารุงของโรงเรียนราษฎร์

นักเรียนนอกบ้าน โดนผู้ที่มีศรัทธาเรียนในโรงเรียนฝึกหัดครูประถม แต่เสียค่าอยู่
ประจำโรงเรียนด้วยทุนทรัพย์ของตนเองตามระเบียบ เมื่อเรียนสำเร็จแล้วก็ไม่มีข้อผูกพัน
แก่ประการใด

นักเรียนในบารุง โดนผู้ที่จะขวงสังกัดสาธารณะเลือกให้เข้าเรียนตามความต้องการ
เป็นๆ ไป สอนให้การออกหนังสือ ๒ พวก คือ นักเรียนประเภทนี้ในโรงเรียนฝึกหัดครูประถม
พระนคร และโรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการออกหนังสือทำเนียบผู้ขึ้น
ประจำโรงเรียนให้คนหนึ่งละ 200 บาท ส่วนนักเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการรับเพิ่มเติม และ
เรียนอยู่ที่โรงเรียนมัธยมสมเด็จพระเทพฯ กับโรงเรียนสตรีเพชรบุรีวิทยาลัยสงครานั้น จังหวัด
ระยองเรียกเก็บจากผู้สมัคร หรือจะใช้เงินบารุงกระทรวงศึกษาธิการของจังหวัดก็ได้ เป็นค่าอาหาร
วันละ 50 บาท นอกนั้นกระทรวงศึกษาธิการออกหนังสือ นักเรียนในบารุงทั้ง ๒ พวก
มีข้อผูกพันว่า เมื่อเรียนสำเร็จแล้วจะต้องทำงานให้คนเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๒ เท่าของเวลา
ที่ได้รับเงินออกหนังสือเรียน ถ้าลาออกก่อนถึงเวลาสอบไล่ขึ้นตัวประโยค หรือทำงาน
ให้คนไม่ครบกำหนด จะต้องคืนเงินบารุงที่กระทรวงศึกษาธิการจ่าย ออกหนังสือในอัตรา
วันละ 300 บาท หรือเดือนละ 90 บาทสำหรับพวกแรก วันละ 150 บาท หรือเดือนละ 45 บาท
สำหรับพวกหลัง นักเรียนในบารุงที่กระทรวงศึกษาธิการมีเรื่องหมายความว่า จังหวัดใดยังหาครู
ที่พอจะประกาศนียบัตรประโยคครูประถมไม่ได้หรือหาได้ยาก ก็ให้จังหวัดคัดเลือกบุคคล
ซึ่งมีภูมิลำเนาในจังหวัดนั้นจริงๆ ส่งไปเข้าเรียน

นักเรียนในบารุงโรงเรียนราษฎร์ เพื่อเป็นการออกหนังสือให้โรงเรียนราษฎร์ได้จัดเตรียม
หาครูไว้ประจำโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้โรงเรียนราษฎร์ที่กระทรวงศึกษาธิการ
รับรองวิทยฐานะหรือมีหลักฐานสมควรเชื่อถือได้ ก็เลือกนักเรียนที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษา 6
ในโรงเรียนของตนส่งเข้าเรียน โดยเก็บค่าทำเนียบค่าอยู่กินประจำโรงเรียนเพียง ส่วนหนึ่ง
คือวันละ 100 บาท มีข้อผูกพันว่าเมื่อเรียนสำเร็จแล้วจะต้องกลับไปเป็นครู โรงเรียนราษฎร์
ต่อไป มิฉะนั้นโรงเรียนผู้รับรองนั้นจะต้องนำเงินค่าทำเนียบอยู่กินประจำโรงเรียนอีกวันละ
100 บาท มาชำระ

ความแนวหลักสูตรชั้นมัธยมปีที่ 1-2-3 ตามนี้ แต่ไม่ต้องเรียนภาษาอังกฤษ ส่วนภาษาไทยและคณิตศาสตร์เรียนสูงขึ้น วิชาอื่นเลือกอบรมเฉพาะที่ควรใช้สอนในโรงเรียนประชาบาล จังหวัดทางภาคใต้บางจังหวัดได้จัดโรงเรียนประเภทนี้เป็นพิเศษ เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น โดยจัดให้นักเรียนในจังหวัดปัตตานี นราธิวาส สตูล และยะลา มาเรียนรวมกันที่จังหวัดยะลา จัดเต็มตามหลักสูตร 3 ปี

นักเรียนมัธยมพิเศษทั้งประเภทในข้างและนอกข้าง นักเรียนในข้างสังกัดกองทัพบกนอกถนนถนนยะลา 40 บาท สกนเนื่องจากค่ากินอยู่แพงขึ้น จึงได้เพิ่มเงินอุดหนุนให้อีกคนหนึ่งละ 6 บาท เป็นยะลา 46 บาท มีข้อผูกพันอยู่ว่า เมื่อเรียนสำเร็จแล้วต้องออกไปเป็นครูประชาบาลในตำบลที่เป็นภูมิลำเนาของคนเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2 เท่าของเวลาที่ไว้รับทุนอุดหนุนให้เล่าเรียนอยู่ มิฉะนั้นผู้รับจะต้องรับใช้เงินคืนเท่าที่ให้อีกคนหนึ่งไป ส่วนนักเรียนประเภทนอกข้างไม่มีข้อผูกพันอย่างไร

ง. อบรมการเรือน จัดขึ้นที่โรงเรียนการเรือนพระนคร แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 รับนักเรียนที่เรียนสำเร็จวิชาการศึกษาตอนต้น เรียกว่า ชั้นอบรมการเรือนตอนต้น อีกคนหนึ่ง รับนักเรียนที่เรียนสำเร็จวิชาการศึกษาตอนปลาย เรียกว่า ชั้นอบรมการเรือนตอนปลาย ทั้งสองตอนมีเวลาอบรมตอนละ 1 ปี ให้การอบรมรวมหนักไปในทางเป็นครูพิเศษสอนวิชาการศึกษา การครัว และการฝีมือในโรงเรียนสามัญหรือโรงเรียนอาชีวศึกษา

จ. อบรมครูอนุบาล จัดขึ้นที่โรงเรียนอนุบาลระยอง รับนักเรียนที่เรียนสำหรับชั้น ประโยคครู ปดอมมาเรียนต่ออีก 1 ปี เพื่อไปเป็นครูสอน นักเรียน อนุบาลแบบคินเคอร์การเต็ม

การฝึกหัดครูในโรงเรียนเทศบาลและโรงเรียนราษฎร์ก็ได้จัดขึ้นเหมือนกัน เวลานี้มีอยู่เฉพาะในจังหวัดพระนคร คือเทศบาลนครกรุงเทพ ได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูเทศบาลขึ้น 1 แห่ง ในสังกัด โดยจัดเป็นแผนกหนึ่งในโรงเรียนเทศบาล ๑๑ (วัดมหาพฤกษ์) เพื่อเตรียมครูไว้ใช้ในโรงเรียนเทศบาล มีหลักสูตรและระเบียบการเช่นเดียวกับฝึกหัดครูประเภทสามัญครู จังหวัดทุกประการ ส่วนโรงเรียนราษฎร์มีโรงเรียนวิชาวิทย์ลัย โรงเรียนเซนต์สิริอนุสร และโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ ได้จัดตั้งฝึกหัดครูปดอมสามัญหญิง มีหลักสูตรและวิธีการเช่นเดียวกับฝึกหัดครูปดอมสามัญในโรงเรียนรัฐบาล

จำนวนนักเรียนฝึกหัดและอบรมเพื่อเป็นครู

ประเภทนักเรียน	พ.ศ. 2482			พ.ศ. 2483			พ.ศ. 2484		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
ฝึกหัดครูมัธยมทุกชั้น	—	—	—	—	—	—	4	17	21
ฝึกหัดครูประถมทุกชั้น	สังกัดกรมวิชาการ			171	185	356	304	375	579
ฝึกหัดครูประถมใน—									
โรงเรียนราษฎร์ทุกชั้น	—	102	102	—	150	150	—	322	322
ฝึกหัดครูมูล	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ฝึกหัดครูประกาศนียบัตร									
จังหวัดทุกชั้น	656	331	987	668	417	1,085	611	851	962
ฝึกหัดครูเทศบาลทุกชั้น	—	—	—	—	—	—	19	—	19
มัธยมพิเศษทุกชั้น	1,598	469	2,066	1,167	489	1,656	1,151	659	1,810
อบรมการเรือนทุกชั้น	สังกัดกรมวิชาการ			—	32	32	—	25	25
อบรมครูอนุปริญญา	—	—	—	—	—	—	—	10	10
รวม	?	?	?	2,006	1,273	3,279	2,039	1,659	3,648

ข้อสังเกต จำนวนนักเรียนฝึกหัดและอบรมเพื่อเป็นครู มีจำนวนทั้งสิ้นทุกปี แต่ปรากฏว่า
 ยังคงมีจำนวนไม่ใกล้เคียงกับจำนวนครูที่ทำการ โดยที่การเสกสาได้ขยายตัว
 ออกไป และเพื่อชดเชยจำนวนครูที่พบนานาชาติครูรวมกัน ก็ควรที่จะปฏิบัติตาม
 ความต้องการให้ขาดแคลนมา.

การเรือน

โรงเรียนการเรือนในสังกัดกรมสามัญศึกษา โรงเรียนเคี้ยว ใต้แก่โรงเรียนการเรือน
พระนคร วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ ก็เพื่ออบรม เด็กหญิงไทยให้เป็นแม่บ้านที่ดี
ของชาติ กระทรวงศึกษาธิการจะได้ขยายการศึกษานี้ให้แพร่หลายไปทั่วทุกจังหวัดในโอกาส
ต่อไป การรับนักเรียนแบ่งออกเป็น ๓ ตอนดังนี้ 1. รับนักเรียนที่สำเร็จชั้นประโยคมัธยมศึกษา
(ม. ๓) เข้าเรียนวิชาการเรือนตอนต้น เรียกว่า ชั้นมัธยมศึกษาการเรือน มีหลักสูตรการเรียน
๓ ปี ๓ ภาคเรียน 2. รับนักเรียนที่สำเร็จชั้นประโยคมัธยมศึกษา (ม. ๖) หรือมัธยมศึกษาการเรือน
เข้าเรียนวิชาการเรือนตอนปลาย เรียกว่า ชั้นมัธยมศึกษาการเรือน มีหลักสูตรการเรียน
๓ ปี ๓ ภาคเรียน 3. เมื่อเรียนจบตอนต้น ๆ จะเข้าเรียนในชั้น อบรมการเรือนอีกก็ได้

จำนวนนักเรียนชั้นต่าง ๆ ของโรงเรียนการเรือนพระนคร

ชั้น	พ.ศ. ๒๔๘๓	พ.ศ. ๒๔๘๔
มัธยมศึกษาการเรือน		
๑ ปี	—	30
๒ ปี	—	—
๓ ปี	13	—
อบรมมัธยมศึกษาการเรือน	—	12
มัธยมศึกษาการเรือน		
๑ ปี	46	61
๒ ปี	4	42
๓ ปี	21	10
อบรมมัธยมศึกษาการเรือน	32	13
รวม	116	108

การอาชีพะศึกษาในโรงเรียนเทศบาลและโรงเรียนราษฎร์

การอาชีพะศึกษาที่จัดในโรงเรียนเทศบาลเหลืออยู่เพียงแห่งเดียวและวิชาเดียว คือวิชา
การช่างสตรี สอนอยู่ในโรงเรียนชาติสงเคราะห์ จัดเป็นอาชีพะศึกษาชั้นต้นรับนักเรียนที่
สำเร็จชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ป. 4) กำหนดเวลาเรียน 2 ปี สอนนักเรียนหญิง 5 คน

การอาชีพะศึกษาในโรงเรียนราษฎร์มีหลายประเภทวิชา ส่วนมากไม่ได้จัดเป็นอาชีพะ
ศึกษาชั้นต้น ชั้นกลาง หรือชั้นสูง คือรับนักเรียนทั่วไปไม่จำกัดความรู้วิชาสามัญ

จำนวนนักเรียนอาชีพในโรงเรียนราษฎร์

ประเภทวิชา	ชาย	หญิง	รวม
เขียนอักษรไทย การช่างสตรี การพิมพ์	—	378	378
ช่างทอเสื้อผ้า	6	—	6
ฝึกหัดนางพยาบาล	—	35	35
ช่างเลข พิมพ์อักษร การค้า การบัญชี ภาษาอังกฤษ	1,882	414	2,296
วิชาครู	66	12	78
การช่างต่าง ๆ	381	10	391
เครื่องดนตรี	197	—	197
อื่น ๆ	—	16	16
รวม	2,532	865	3,397

จำนวนนักเรียนประเภทวิชาพิเศษและศาสนาในโรงเรียนราษฎร์

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม
วิชาพิเศษ	2,769	496	3,265
ศาสนา	1,513	851	2,364
รวม	4,282	1,347	5,629

- หมายเหตุ**
1. นักเรียนประเภทวิชาพิเศษนั้น หมายถึง นักเรียนในโรงเรียน ที่สอนเพียงวิชาใดวิชาหนึ่งหรือหลายวิชา แต่ไม่ครอบคลุมหลักสูตรสามัญศึกษา
 2. นักเรียนประเภทศาสนานั้น หมายถึงนักเรียนในโรงเรียน ที่สอนแต่การศาสนาโดยเฉพาะ

การสหศึกษา

การสหศึกษาส่วนมากจัดอยู่ในโรงเรียนประจำชาย โรงเรียนเทศบาลและโรงเรียนราษฎร์ ที่แยกสอนเพียงชั้นประถม สำหรับโรงเรียนมัธยมยังคงมีอยู่บ้างในบางจังหวัด ซึ่งส่วนมากเป็นโรงเรียนประจำอำเภอ

การสหศึกษาในโรงเรียนมัธยม

พ. ส.	จำนวนโรงเรียน		จำนวนนักเรียน			จำนวนครู		
	ทั้งหมด	ที่จัดอย่างสหศึกษา	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
3182	240	49	5,256	1,583	6,839	289	52	341
2483	336	44	5,346	1,636	6,982	279	53	332
2484	245	48	5,059	1,529	6,588	249	89	298

การศึกษาค้นคว้าในโรงเรียนประถมศึกษา

พ.ศ.	จำนวนโรงเรียน		จำนวนนักเรียน			จำนวนครู		
	ทั้งหมด	ที่จัดศึกษา สหศึกษา	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
2482	14,197	14,193	842,128	736,101	1,568,229	37,407	5,255	42,662
2483	16,302	16,283	972,086	857,788	1,829,874	40,630	6,363	46,993
2484	17,093	17,033	1,064,990	967,942	2,032,932	43,480	7,641	51,121

การศึกษาค้นคว้าในโรงเรียนเทศบาล

พ.ศ.	จำนวนโรงเรียน		จำนวนนักเรียน			จำนวนครู		
	ทั้งหมด	ที่จัดศึกษา สหศึกษา	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
2482	330	316	35,330	32,545	67,875	1,139	738	1,877
2483	368	355	49,433	40,664	90,097	1,298	871	2,169
2484	398	378	48,604	46,118	94,722	1,389	1,022	2,411

การศึกษาค้นคว้าในโรงเรียนราษฎร์

พ.ศ.	จำนวนโรงเรียน		จำนวนนักเรียน			จำนวนครู		
	ทั้งหมด	ที่จัดศึกษา สหศึกษา	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
2482	1,177	1,060	58,854	32,764	91,618	2,399	2,057	4,456
2483	1,327	1,229	20,535	14,615	35,150	628	687	1,315
2484	1,255	1,153	17,594	13,392	30,986	580	636	1,216

การสอบไล่

การสอบไล่ชั้นประโยคอุดมศึกษา (ป.4) สำหรับโรงเรียนประจำบาล โรงเรียนเทศบาล และโรงเรียนราษฎร์ที่กระทรวงศึกษาธิการ ยังไม่ได้รับรองวิทยฐานะในส่วนกลาง จังหวัดเป็นผู้จัดการสอบ โรงเรียนมัธยมและโรงเรียนราษฎร์ที่กระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะแล้ว โรงเรียนจัดการสอบเอง ส่วนชั้นประโยคมัธยมต้น (ม.3) ประโยคมัธยมศึกษา (ม.6) สกศศึกษาอุดมศึกษา การเรียน ในส่วนกลาง เหล่านี้กรมวิชาการ เป็นผู้จัดการสอบ ส่วนการสอบไล่ในส่วนภูมิภาค ยกเว้นแต่การสอบไล่ประโยคครูอุดมและการเรียน จังหวัดสอบเองทั้งสิ้น

อนึ่ง ในปลายปีการศึกษา 2484 นี้ สถานการณ์ของประเทศไทยอยู่ในภาวะสงคราม บ้านเมืองต้องพรากแสงไฟที่วราชนาจักร นักเรียนไทยทั่วไปไม่มีเวลาเพียงพอที่จะเล่าเรียน ขยายเรียนของตน เพื่อเตรียมตัวเข้าสอบไล่เหมือนยามปกติ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีคำสั่งให้งดการสอบไล่ประจำปีการศึกษา 2484 ทุกประเภทโรงเรียนและทุกชั้น โดยให้ถือเอาเวลามาเรียนของนักเรียนร้อยละ 60 เป็นผลการสอบไล่ได้

จำนวนนักเรียนที่สอบไล่ได้

โรงเรียนรัฐบาล

(1)

พ.ศ.	ประโยคอุดมศึกษา (ป.4)		ประโยคมัธยมต้น (ม.3)		ประโยคมัธยมศึกษา (ม.6)		ประโยคครูประกาศ นียบัตร จังหวัด	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
2482	1,199	1,142	5,763	2,279	2,939	960	320	103
2483	669	918	6,191	2,895	3,435	1,357	298	195
2484	193	48	7,270	3,478	4,239	1,618	344	300

โรงเรียนวัดบาท

(2)

พ.ศ.	ประโยชน์ครูประถม		ประโยชน์ครูมัธยม		อรรถการเรือน		อรรถการอนุบาล	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
2482	สังกัดกรมวิชาการ		—	—	สังกัดกรมวิชาการ		—	—
2483	32	54	—	—	—	20	—	—
2484	82	49	—	—	—	25	—	10

โรงเรียนประจำชาติและเทศบาล

พ.ศ.	ประจำชาติ		เทศบาล			
	ประโยชน์ประถมศึกษา		ประโยชน์ประถมศึกษา		วิชาชีพศึกษา	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
2482	48,241	33,109	4,023	3,050	22	7
2483	51,964	36,348	4,323	3,460	10	7
2484	72,965	54,483	5,373	4,525	—	5

โรงเรียนราษฎร์

พ.ศ.	ประโยชน์ประถมศึกษา (ป.4)		ประโยชน์มัธยมต้น (ม.3)		ประโยชน์มัธยมศึกษา (ม.6)		ประโยชน์ครูประถม	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
2482	3,511	2,602	2,887	962	940	365	—	—
2483	4,567	3,501	4,796	1,359	1,287	441	—	28
2484	4,968	4,397	8,188	1,999	1,571	570	—	40

ทุนเล่าเรียน

ทุนเล่าเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการให้แก่ นักเรียน ที่เรียน อยู่ในโรงเรียนวัด วิทยาลัย
ประเภทเดียวกัน ฉะนั้นทุนเล่าเรียนข้อ 23 ข้อ 24 ได้ประกาศใช้ในสภานี้ คือ

1. ทุนเล่าเรียนข้อ 2 ออกทุนผู้^{ที่}เล่าเรียน^{ที่} ประเภท 1 ให้แก่นักเรียนที่สอบไล่ได้^{ที่}
ประโยคประถมศึกษา (ป.4) อายุระหว่าง 10 ปีถึง 14 ปีบริบูรณ์ สอบได้คะแนนรวมไม่น้อย
กว่าร้อยละ 80 ทมกลีทธิเพียงรอบชั้นมัธยมปีที่ 8 ประเภท 2 ให้แก่นักเรียนที่สอบไล่ได้^{ที่}
ประโยคมัธยมศึกษา (ม.3) อายุระหว่าง 13 ปีถึง 14 ปีบริบูรณ์ สอบได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่า
ร้อยละ 80 ทมกลีทธิเพียงรอบชั้นประโยคมัธยมศึกษา (ม.6) ผู้^{ที่}ได้ทุนเล่าเรียน^{ที่}ตามข้อ^{นี้}
จะต้องสอบไล่ได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 65 ทุกคราวสอบไล่ประจำปี หากปีใดสอบได้คะแนน
ไม่ถึงร้อยละ 65 หรือไม่เข้าสอบ เป็นอันหมดสิทธิที่จะได้รับทุนเรียน

2. ทุนเล่าเรียนข้อ 3 ออกทุนผู้^{ที่}มี^{ที่}สมควร^{ที่} ให้แก่นักเรียน^{ที่}มี^{ที่}สมควร^{ที่}ร่วมศึกษาหรือ
มารดา^{ที่}เกี่ยว^{ที่}กัน^{ที่}เรียน^{ที่}อยู่ในโรงเรียนวัด วิทยาลัย รวมตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป คน^{ที่} 2 คนชำระค่า
เล่าเรียนภายใน 30 วันนับจากวันเข้าภาคเรียนแล้ว คน^{ที่} 3 คนชำระค่า
ทุกคน ควรให้ทุนให้เฉพาะภาคเรียนหนึ่งๆ ภาคใดปฏิบัติยกพอจะเป็นอันหมดสิทธิตั้งแต่
ภาคเรียนต่อไป

3. ทุนเล่าเรียนข้อ 4 ออกทุนเด็ก^{ที่}ของ^{ที่}ผู้^{ที่}อุปการะโรงเรียน โรงเรียน^{ที่}มี^{ที่}นักเรียน
ไม่เกิน 100 คน ยกเว้นให้ 1 คน ถ้ามีนักเรียนเกิน 100 คน ยกเว้นให้ในอัตรา
ร้อยละ 1 แลของ 100 ตั้งแต่ 50 คนขึ้นไปนับเป็น 100

4. ทุนเล่าเรียนข้อ 5 ออกทุนบุตร^{ที่}ผู้^{ที่}ประ^{ที่}สย^{ที่}อัน^{ที่}ตรา^{ที่}ย คือผู้^{ที่}มี^{ที่}บิดา^{ที่}มารดา^{ที่}ได้^{ที่}ประ^{ที่}สย^{ที่}
อัน^{ที่}ตรา^{ที่}ย^{ที่}ใน^{ที่}ขณะ^{ที่}ปฏิบัติ^{ที่}การ^{ที่}ใน^{ที่}หน้าที่ ซึ่ง^{ที่}กระทรวง^{ที่}การ^{ที่}คลัง^{ที่}จ่าย^{ที่}บำ^{ที่}เหน็จ^{ที่}บำ^{ที่}นาญ^{ที่}พิเศษ^{ที่}ให้ ให้
การ^{ที่}ออก^{ที่}ทุน^{ที่}ไป^{ที่}จน^{ที่}ตลอด^{ที่}ชั้น^{ที่}สามัญ^{ที่}ศึกษา^{ที่}และ^{ที่}อาชีว^{ที่}ศึกษา^{ที่}

5. ทุนเล่าเรียนข้อ 6 ออกทุนผู้^{ที่}ได้^{ที่}เลือก^{ที่}มา^{ที่}จาก^{ที่}ท้อง^{ที่}ที่^{ที่}กัน^{ที่}การ ให้^{ที่}เข้า^{ที่}เรียน^{ที่}ใน^{ที่}โรงเรียน
วิทยาลัย^{ที่}ประจำ^{ที่}อำเภอ^{ที่}หรือ^{ที่}ประจำ^{ที่}จังหวัด เพื่อ^{ที่}เตรียม^{ที่}เป็น^{ที่}นัก^{ที่}เรียน^{ที่}ฝึก^{ที่}หัด^{ที่}ครู^{ที่}หรือ^{ที่}ครู^{ที่}ประจำ^{ที่}ชาติ^{ที่}
ยกเว้น^{ที่}ให้^{ที่}ค่า^{ที่}ย^{ที่}น^{ที่}ละ 2 คน คน^{ที่}หนึ่ง^{ที่}ไม่^{ที่}เกิน 4 ปี

6. ทุนเล่าเรียนข้อ 7 ออกทุน^{ที่}นักเรียน^{ที่}ที่^{ที่}จังหวัด^{ที่}คัดเลือก^{ที่}ส่ง^{ที่}มา^{ที่}เพื่อ^{ที่}เป็น^{ที่}นัก^{ที่}เรียน^{ที่}ฝึก^{ที่}หัด^{ที่}ครู^{ที่}
หรือ^{ที่}เตรียม^{ที่}เข้า^{ที่}เป็น^{ที่}นัก^{ที่}เรียน^{ที่}ฝึก^{ที่}หัด^{ที่}ครู

7. ทนเล่าเรียนข้อ 22 ออกทุนเก็บในความอุปการะหรือเป็นบุตรของคนหรือของภรรยา
 ทานกองหนุนที่ถูกเรียกเข้าฉกฉวยจากทาน และทานกองหนุนผู้นั้นได้รับเงินก้อนทางทาน
 น้อยกว่าเดือนละ 16 บาท (ไม่นับค่าเบี้ยเลี้ยง) และต้องเป็นผู้ไม่ได้รับเงินก้อนหรือเงินค่า
 จ้างจากองค์การของรัฐบาลในขณะที่ถูกเรียก ถ้าทานผู้นั้นพ้นการฝึก ปลดจากประจำการ
 หรือได้รับเงินก้อนถึงเดือนละ 16 บาท ให้ระงับทุนเล่าเรียนตั้งแต่วันที่พ้นการฝึก
 หักไป ถ้าทานผู้นั้นถึงแก่กรรมหรือต้องขาดความสามารถประกอบอาชีพใดในระหว่าง
 ถูกเรียกเข้ารับการฝึก ให้ทุนเล่าเรียนที่ทุนเล่าเรียนผู้นั้นได้รับทุนเล่าเรียนตลอดไป

8. ทนเล่าเรียนข้อ 23 ให้แก่บุตรของทาน คำทรวก หรือพลเรือน (นอกจากที่
 กล่าวไว้ในทุนเล่าเรียนข้อ 21) ที่ทำการรบ และได้รับพระราชทานเหรียญกล้าหาญหรือ
 เหรียญชัยสมรภูมิ มีเงินก้อนหรือค่าจ้างไม่ถึงเดือนละ 80 บาท (ก) ให้ทุนเล่าเรียนทุก
 ภาคเรียนแก่บุตรที่ถูกต้องตามกฤษฎีกา คนใดที่สละที่กล่าวถึงเรียนอยู่ใน ขณะขอ ทุน เล่าเรียน
 (ข) ให้ทุนเล่าเรียนครึ่งหนึ่งทุกภาคเรียนแก่บุตรที่ถูกต้องตามกฤษฎีกาคนอื่น ๆ

9. ทนเล่าเรียนข้อ 24 ให้ทุนเล่าเรียนตามทุนเล่าเรียนข้อ 23 (ก) แก่บุตรคนใด
 ที่สละของนายสิบหรือนายกองกองหนุน (ทั้งทางบก—เรือ—อากาศและคำทรวก) ซึ่งทาง
 ราชการทานได้ ระดม หรือ เรียก เข้ารับการฝึกวิชาทหารใน ระหว่าง กรณ พินาศ กับอื่นใดใน
 ช่วงปี พ.ศ. 2483—2484 โดยได้รับพระราชทานเหรียญกล้าหาญหรือเหรียญชัยสมรภูมิ
 และ มีความ ชอบใจ ให้ เลื่อนยศเป็นนายทหารสัญญาบัตรและทางราชการปลดเป็นทหารกองหนุน
 เมื่อเลิกกรณพิพาทแล้ว

10. ทุนหมั้นเรียนตามระเบียบเดิม

จำนวนนักเรียนที่ได้อุปการะ

พ.ศ.	ชาย	หญิง	รวม
2482	2,596	1,467	4,063
2483	2,000	1,957	3,957
2484	2,014	1,428	3,442

ค่าใช้จ่ายในการให้การศึกษาศึกษา

เฉลี่ยค่าใช้จ่ายในการให้การศึกษาศึกษานักเรียนคนหนึ่งต่อปี

พ.ศ.	วิทยาลัย	ประจำมวล	เทศบาล
2482	99.48 บาท	5.81 บาท	8.02 บาท
2483	41.13 บาท	5.12 บาท	7.32 บาท
2484	41.95 บาท	5.06 บาท	7.17 บาท

รวมเฉลี่ย ค่าให้การศึกษานักเรียนเมื่อจำแนกเป็นจังหวัด ๆ นอกจากจังหวัดกันทรวิชัยลัทธิ พระตะบอง พินธสงคราม และลำนาน ซึ่งเพิ่งเริ่มจัดการศึกษาในระหว่างสภานั้นแล้ว ในโรงเรียนวิทยาลัยสูงที่สุดปีละ 65.04 บาทในจังหวัดพระนคร และต่ำที่สุดปีละ 36.73 บาทในจังหวัดกันทรวิชัย โรงเรียนประจำมวลสูงที่สุดปีละ 10.80 บาทในจังหวัดแก่งสกลัน ค่าต่ำที่สุดปีละ 3.44 บาทในจังหวัดเชียงราย โรงเรียนเทศบาลสูงที่สุดปีละ 10.94 บาทในจังหวัดพระนคร ค่าต่ำที่สุดปีละ 3.98 บาทในจังหวัดสมุทรสาคร

สภาพทั่วไป

นักเรียนในโรงเรียนวิทยาลัย โรงเรียนเทศบาล และโรงเรียนราษฎร์ กล่าวโดยทั่วๆ ไปแล้ว มีสุขภาพและอนามัยดี และมีอุปนิสัยในการเรียนน้อยกว่านักเรียนประจำมวล เพราะส่วนมากผู้ปกครองมีฐานะดีและเป็นผู้ที่มีในการศึกษาอยู่แล้ว โรงเรียนตั้งอยู่ในย่านชุมชนชนส่วนนักเรียนประจำมวลปรากฏว่า เฉพาะที่อยู่ในท้องที่กันการ ห่างไกลจากที่ตั้งจังหวัดและ

ทั้งนี้จำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนโดยทั่วไป เป็นเหตุให้นักเรียนเหล่านั้นมี
สุขภาพไม่ดีพอ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนตลอดจนเด็กนักเรียนในหลายจังหวัดไม่นิยมนอน
กางมุ้ง ภูมิประเทศเป็นป่าทึบ ชุ่มชื้น มีเชื้อโรคใช้ยุงยักชุมชุก นักเรียนจึงเป็นโรคไข้จับสั่น
และโรคผิวหนังกันมาก เป็นการบั่นทอนสุขภาพและการเล่าเรียนของเด็ก ยิ่งกว่านั้น ยังขาด
ครูที่เข้าใจกิจการในการอบรมเด็กทั้งในทางจิตใจและวิชาการ กับยังขาดแบบเรียนและเครื่อง
เขียนที่เพียงพอ และมีราคาแพงกว่าราคาที่จะควรซื้อหาหาซื้อกำหนดให้ขายอีกด้วย

ครู

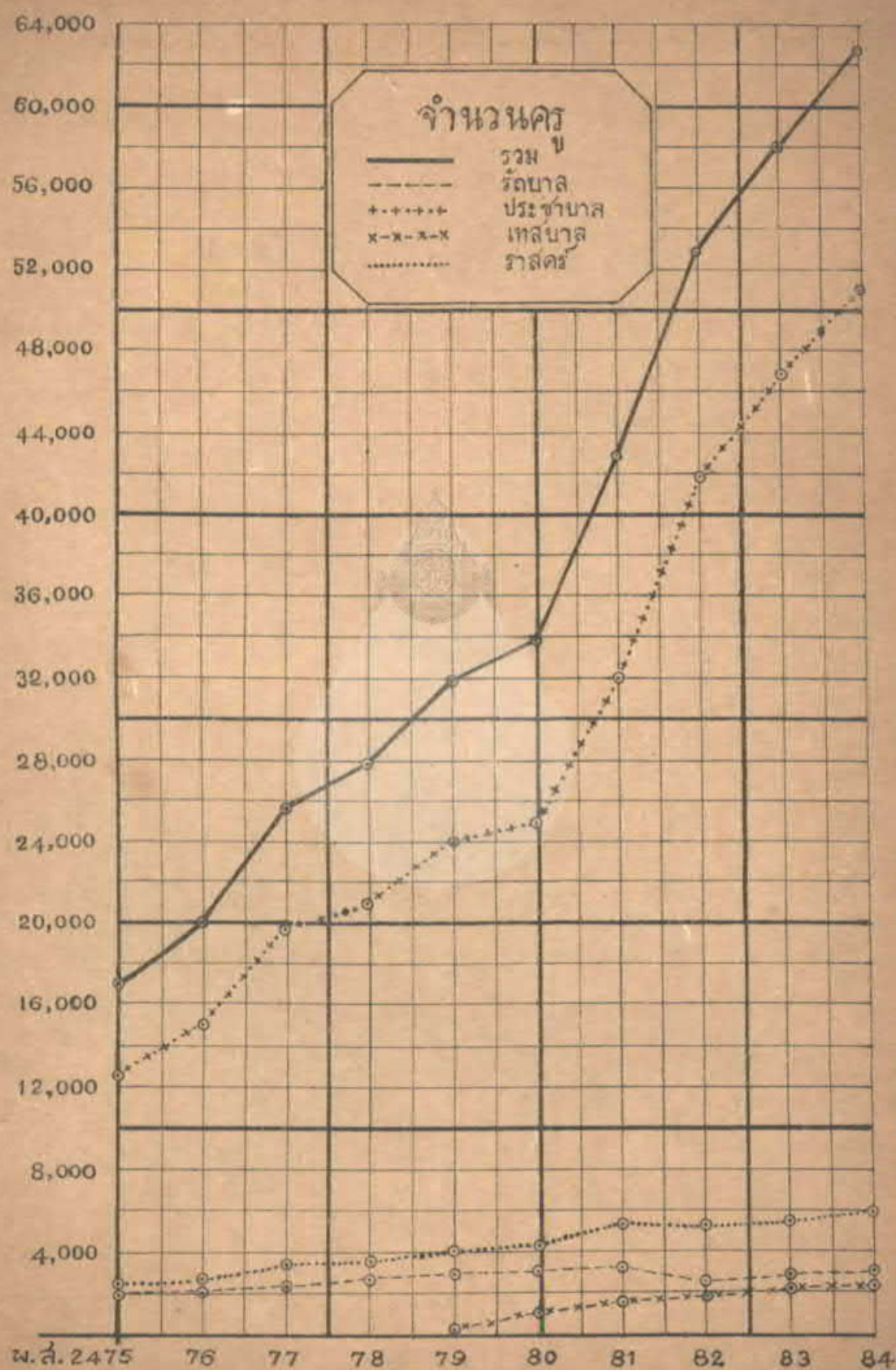
จำนวนครูทั้งหมดทั้งชายและหญิง ซึ่งทำการสอนอยู่ในโรงเรียนทั้ง 4 ประเภท

มีดังนี้

พ.ศ.	เพศ	ครูโรงเรียน วัดราษฎร์	ครูโรงเรียน ประชาบาล	ครูโรงเรียน เทศบาล	ครูโรงเรียน ราษฎร์	รวม
2482	ชาย	2,041	37,449	1,177	2,923	43,590
	หญิง	916	5,276	778	2,311	9,281
	รวม	2,957	42,725	1,955	5,234	52,871
2483	ชาย	2,004	40,696	1,333	3,009	47,042
	หญิง	1,000	6,396	922	2,410	10,728
	รวม	3,004	47,092	2,255	5,419	57,770
2484	ชาย	1,954	43,656	1,378	3,488	50,426
	หญิง	1,018	7,715	1,049	2,732	12,514
	รวม	2,972	51,371	2,427	6,170	62,940

๒๕
จำนวนครู จำแนกตามชั้นสังกัดทางการสอน

ประเภท	ต.ส.	อุดมศึกษา	มัธยม ศึกษา	ฝึกหัด ครู	การเรือน	อาชีพ ศึกษา	วิชา พิเศษ	ศาสนา	รวม
วิทยาลัย	2482	183	2,646	128	—	—	—	—	2,957
	2483	67	3,773	145	20	—	—	—	3,004
	2484	37	3,740	171	24	—	—	—	2,972
ประชาบาล	2482	42,725	—	—	—	—	—	—	42,725
	2483	47,092	—	—	—	—	—	—	47,092
	2484	51,371	—	—	—	—	—	—	51,371
เทศบาล	2482	1,948	—	—	—	7	—	—	1,955
	2483	2,252	—	—	—	3	—	—	2,255
	2484	2,423	—	2	—	3	—	—	2,427
วัดสงฆ์	2482	2,370	2,490	8	—	111	141	114	5,294
	2483	2,581	3,135	33	—	158	362	148	5,419
	2484	2,571	3,828	13	—	210	428	130	6,170

กระทรวงศึกษาธิการพยายามส่งเสริมให้ครู หรือหาครู ที่มีวุฒิ ประกาศนียบัตรครู
เจ้าทำการสอนในโรงเรียนทุกประเภทให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะครูชนิดนี้ได้รับการ
อบรมให้เข้าใจในการอบรมเด็ก ตลอดจนการจัดโรงเรียนและวิธีสอนมาแล้วโดยเฉพาะ แม้
เวลานี้ยังปฏิบัติได้ไม่สมตามความคาดหมาย จึงยังต้องใช้ครูที่ไม่มีวุฒิอีกกล่าวเจ้าทำการสอน
อยู่เป็นจำนวนมาก เพราะครูที่มีวุฒิประกาศนียบัตรครูมีจำนวนไม่เพียงพอประการหนึ่ง งบประมาณ
การจักการฝึกหัดครูและจ้างครูไม่เพียงพออีกประการหนึ่ง ครูที่ทำการสอนจำแนกได้
ดังนี้

ประเภท	ครูชาย		ครูหญิง		รวม	
	มีวุฒิครู	ไม่มีวุฒิครู	มีวุฒิครู	ไม่มีวุฒิครู	มีวุฒิครู	ไม่มีวุฒิครู
วิทยาล	1,843	111	890	128	2,733	239
ประชาบาล	7,949	35,707	1,272	6,443	9,221	42,150
เทศบาล	425	958	170	879	595	1,832
ราษฎร์	765	2,678	363	2,869	1,128	5,042
รวม	10,982	39,444	3,695	9,819	13,677	49,260

ครูโรงเรียนวัดนิมิตต์มากเป็นผู้ที่มีวุฒิประกาศนียบัตรครู

พ.ศ.	จำนวนครูทั้งหมด	มีวุฒิครู	ไม่มีวุฒิครู	ครูที่มีวุฒิครูเทียบ เป็นร้อยละกับ จำนวนครูทั้งหมด
2482	2,957	2,592	365	87.32
2483	3,004	2,713	291	90.31
2484	2,973	2,733	239	91.96

ปัญหาเรื่องครูประจำชาติคงเป็นเหตุเช่นเดิม ก็ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับวุฒิครูที่ประกาศนียบัตรครูเพียงพอแก่ความต้องการ ผู้ที่มีวุฒิครูอยู่แล้วลาออกเสียเป็นจำนวนมากในเมื่อมีโอกาสไปประกอบอาชีพอื่นที่ดีกว่าการเป็นครู จำนวนครูที่มีวุฒิครูลาออกไปมีจำนวนมากกว่าที่เข้าใหม่ เป็นเหตุให้ครูที่มีวุฒิครูในโรงเรียนประจำชาติมีจำนวนน้อยลงทุกปี

พ.ศ.	จำนวนครูทั้งหมด	มีวุฒิครู	ไม่มีวุฒิครู	ครูที่มีวุฒิครูเทียบ เป็นร้อยละกับ จำนวนครูทั้งหมด
2482	42,725	9,681	33,094	22.54
2483	470,92	9,464	37,623	20.10
2484	51,371	9,221	42,150	17.95

เมื่อเทียบตามส่วนแล้ว ครูโรงเรียนเทศบาลมีวุฒิประกาศนียบัตรครู มากกว่า
ครูโรงเรียนประชาบาลเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้เพราะเทศบาลบางแห่งที่มีรายได้สูง ได้แบ่ง
เงินรายได้สมทบกับเงินอุดหนุนจากกระทรวงศึกษาธิการด้วย ทำให้เทศบาลสามารถจ้างครูที่มี
วุฒิประกาศนียบัตรครูได้มากขึ้น ทั้งนี้เป็นสถิติแสดงจำนวนครูเทศบาลในระยะเวลา
๘ ปี

พ.ศ.	จำนวนครูทั้งหมด	มีวุฒิครู	ไม่มีวุฒิครู	ครูที่มีวุฒิครูเทียบ เป็นร้อยละกับ จำนวนครูทั้งหมด
๒๔๘๒	๑,๙๕๕	๕๔๓	๑,๔๑๒	๒๗.๗๗
๒๔๘๓	๒,๒๕๕	๕๗๔	๑,๖๘๑	๒๕.๔๕
๒๔๘๔	๒,๔๓๗	๕๙๕	๑,๘๔๒	๒๔.๕๑

ครูโรงเรียนราษฎร์ที่มีวุฒิประกาศนียบัตรครูมีจำนวนน้อย เพราะโรงเรียนราษฎร์
ส่วนมากยังไม่เป็นขั้วกันมั่นคง โรงเรียนใดที่มีรายได้มากก็สามารถใช้ครูที่มีวุฒิ
ประกาศนียบัตรครูเข้าทำการสอนได้มาก จำนวนครูโรงเรียนราษฎร์มีดังนี้

พ.ศ.	จำนวนครูทั้งหมด	มีวุฒิครู	ไม่มีวุฒิครู	ครูที่มีวุฒิครูเทียบ เป็นร้อยละกับ จำนวนครูทั้งหมด
๒๔๘๒	๖,๖๓๔	๗๑๐	๕,๙๒๔	๑๐.๕๖
๒๔๘๓	๖,๔๑๐	๙๑๐	๕,๕๐๐	๑๔.๑๙
๒๔๘๔	๖,๑๗๐	๑,๑๒๘	๕,๐๔๒	๑๘.๒๕

เมื่อสรุปลงแล้วจะเห็นได้ว่า การจัดการหลักสูตรและการส่งเสริมให้ครูมีวุฒิที่ประกาศนียบัตร
ครูเพิ่มขึ้นในยี่สิบปีที่ผ่านมาได้ปริมาณน้อยมาก ไม่ได้สะท้อนถึงความจำเป็นที่จะต้องให้ครู
เข้าทำการสอนเพิ่มขึ้นกับครูที่พ้นหน้าที่ทำการสอนรวมกัน จำเป็นต้องเร่งรัดและขยายกิจการ
นี้ให้ได้ปริมาณมากขึ้น เพราะจำนวนร้อยละของครูที่มีวุฒิประกาศนียบัตรครูเมื่อเทียบกับ
จำนวนครูทั้งหมดลดต่ำลงทุกปี สืบเนื่องมาจากตารางสถิติข้างล่างนี้

พ.ศ.	จำนวนครูทั้งหมด ในโรงเรียน ทุกประเภท	มีวุฒิครู	ไม่มีวุฒิครู	ครูที่มีวุฒิครูเทียบ เป็นร้อยละกับ จำนวนครูทั้งหมด
2483	53,871	13,476	39,395	25.49
2488	57,770	13,661	44,109	23.65
2494	62,940	13,677	49,263	21.73

ทางที่จะได้รับประกาศนียบัตรครูสามปี

การได้ประกาศนียบัตรครูมี 3 ทาง ทางหนึ่งเข้าเรียนในโรงเรียนฝึกหัดครูตามชั้น
นั้น ๆ เมื่อเรียนจบหลักสูตรแล้วหากสอบไล่ตกไม่ได้ประกาศนียบัตรครูเลย หรือได้ต่ำกว่า
ชั้นที่เรียน เช่น เรียนฝึกหัดครูประถม แต่สอบไล่ตก หรือได้เพียงประกาศนียบัตร
ครูมูล แล้วออกจากโรงเรียนฝึกหัดครู เมื่อถึงคราวสอบไล่ในการศึกษาต่อ ๆ ไปก็อาจ
สมัครเข้าสอบไล่พร้อมกับนักเรียนฝึกหัดครูหรือจะสมัครสอบวิชาครูก็ได้อีกทางหนึ่ง
การสอบวิชาครูประถมหรือครูมัธยม.

เฉลี่ยจำนวนนักเรียนต่อครูคนหนึ่ง

ตารางสถิติต่อไปนี้ แสดงจำนวนเฉลี่ยของนักเรียนที่ครูคนหนึ่งต้องสอนในโรงเรียน
ปี ๔ ประถม

โรงเรียนวัดบาท

พ.ศ.	เฉลี่ยครูคนหนึ่งต้องสอนนักเรียนในชั้น				
	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	ฝึกหัดครู	ถาวรเรือน	รวม
2482	28	19	8	—	18
2483	28	19	9	6	19
2484	37	20	9	7	19

โรงเรียนประชาบาล

พ.ศ.	ชั้น	เฉลี่ยครูคนหนึ่งต้องสอนนักเรียน
2482	ประถมศึกษาคอน	36
2483		39
2484		40

โรงเรียนเทศบาล

พ.ศ.	เฉลี่ยครุฑทองของสอนนักเรียนในชั้น			
	ประถม ศึกษา	ฝึกหัด ครู	วิชาชีพ ศึกษา	รวม
2482	38	—	7	36
2483	39	—	10	39
2484	41	10	3	41

โรงเรียนราษฎร์

พ.ศ.	เฉลี่ยครุฑทองของสอนนักเรียนในชั้น						
	ประถม ศึกษา	มัธยม ศึกษา	ฝึกหัด ครู	วิชาชีพ ศึกษา	วิชา พิเศษ	ศาสนา	รวม
2482	32	15	18	33	24	24	24
2483	33	21	5	24	9	17	26
2484	33	20	17	16	8	16	9

รายละเอียดจำนวนนักเรียนที่ครู โรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนเทศบาลคนหนึ่งทั้งสอง
นั้น มีจำนวนมากกว่ารายละเอียดในโรงเรียนมัธยมและโรงเรียนราษฎร์มาก เมื่อมาคำนึงถึง
ว่าครูเหล่านั้นส่วนมากไม่ใช่ครูประจำชั้นซึ่งได้ฝึกหัดมาแล้ว จึงไม่สมกับที่จะสอน
นักเรียนมากนัก การสอนนักเรียนจำนวนมากทำให้การสอนได้ด้อยลงด้วย ฉะนั้น
ประถมศึกษาจึงต้องสอนนักเรียนหลายชั้นอีกด้วย เพราะในโรงเรียนหนึ่ง ๆ ต้องแยกเด็กออก
อย่างน้อย 6 พวก ชั้นหนึ่งสอนเด็กที่เข้าใหม่ให้อ่านออกเขียนได้ อีก 4 ชั้นสอนตามหลักสูตร
ป. 1 ถึง ป. 4 ชั้นละ 1 พวก แต่จากการวางสถิติต่อไปนี้ จะเห็นว่า เฉลี่ยแล้วรวมครูไม่
ถึงโรงเรียนละ 1 คน ตามความจริงในบางท้องที่และบางโรงเรียนมีครูเพียง 1—2 คนเท่านั้น
ครูคนหนึ่งต้องสอนนักเรียน 3—4 ชั้น เมื่อเป็นอย่างนี้ ผลแห่งการอบรมเด็ก ย่อมจะได้
ความหลักการศึกษาโดยทั่วถึงไม่ได้

ประเภทโรงเรียน	พ.ศ.	จำนวนโรงเรียน	จำนวนครู	เฉลี่ยแล้วมีครู โรงเรียนละ
ประถมศึกษา	2482	14,197	42,725	3
	2483	16,302	47,092	3
	2484	17,093	51,371	3

เงินเดือนครู

ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนมากเป็นข้าราชการ ได้รับเงินเดือนขั้นต่ำที่สุด 20 บาท
ส่วนครูโรงเรียนประถมศึกษาและครูโรงเรียนเทศบาลไม่ถือว่าเป็นข้าราชการ
ได้รับเงินเดือนต่ำกว่า 20 บาทอีกเป็นจำนวนมาก และต่ำกว่าเงินเดือน 10 บาทก็
จะเห็นได้จากสถิติในตารางข้างล่างนี้

ประเภท	พ.ศ.	จำนวน ครู ทั้งหมด	มีเงินเกินค่า กว่า 10 บาท		มีเงินเกินค่า กว่า 20 บาท		มีเงินเกินค่า กว่า 35 บาท	
			คิดเทียบ		คิดเทียบ		คิดเทียบ	
			จำนวนครู เป็น ร้อยละ	เป็น	จำนวนครู เป็น ร้อยละ	เป็น	จำนวนครู เป็น ร้อยละ	เป็น
วิทยาลัย	2482	2,957	—	—	—	—	829	28.08
	2483	3,004	—	—	—	—	921	30.68
	2484	2,972	—	—	—	—	995	33.48
ประชาชน	2482	42,725	2,311	5.41	32,626	76.36	—	—
	2483	47,092	2,651	5.63	36,948	78.36	—	—
	2484	51,371	2,600	5.06	40,279	78.41	—	—
เทศบาล	2482	1,955	18	0.66	1,127	57.65	3	0.15
	2483	2,255	12	0.53	1,200	53.21	2	0.09
	2484	2,427	13	0.53	1,311	54.02	2	0.08

รายละเอียดเงินเกินตามประเภทโรงเรียนคนทรงทองเดือน ม.ค.

พ.ศ.	วิทยาลัย	ประชาชน	เทศบาล
2482	51.81 บาท	14.40 บาท	28.25 บาท
2483	54.84 บาท	14.59 บาท	18.40 บาท
2484	57.68 บาท	14.80 บาท	19.15 บาท

การอบรมครู

การอบรมครูใน พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้จัดทำดังต่อไปนี้คือ

ส่วนกลาง

การอบรมตอนเย็น ณ สถานอบรมครูมัธยม จากเวลา ๑๖.๑๕ น. ถึงเวลา ๑๘.๒๐ น.
ในวิชาดังต่อไปนี้ คือ

๑. วิชาวิทยาศาสตร์ ภาคปดัตถิ มีครูเข้ารับการอบรม ๑๖ คน เป็นครูชาย ๖ คน
ครูหญิง ๑๐ คน เวลาอบรม ๔๐ วัน มีอาจารย์ผู้สอน ๓ คน
๒. วิชาวิทยาศาสตร์ ภาคทวิศก มีครูเข้ารับการอบรม ๒๒ คน เป็นครูชาย ๑๓ คน
ครูหญิง ๙ คน เวลาอบรม ๗๔ วัน มีอาจารย์ผู้สอน ๔ คน
๓. วิชาคณิตศาสตร์ มีครูเข้ารับการอบรม ๒๔ คน เป็นครูชาย ๗ คน ครูหญิง ๑๗ คน
เวลาอบรม ๗๔ วัน มีอาจารย์ผู้สอน ๓ คน
๔. วิชาภาษาอังกฤษ มีครูเข้ารับการอบรม ๒๘ คน เป็นครูชาย ๑๘ คน ครูหญิง
๑๐ คน เวลาอบรม ๗๓ วัน มีอาจารย์ผู้สอน ๘ คน
๕. วิชาครุมัธยม มีครูเข้ารับการอบรม ๒๓ คน เป็นครูชาย ๑๗ คน ครูหญิง ๑๕ คน
เวลาอบรม ๘๐ วัน มีอาจารย์ผู้สอน ๑๐ คน

ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นในการอบรมครูทั้ง ๕ ประเภท รวมเป็นเงิน ๔,๑๔๗.๓๔ บาท

เพื่อที่จะอบรมครูให้เข้าใจในนโยบาย การปฏิบัติงานในหน้าที่และอบรมวิชาเพิ่มเติมบาง
อย่างเช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ถัดอบรมต่อไปเป็นผู้ควบคุมหน่วยยุวชน ยุวนาวิ ตาม
โรงเรียนต่าง ๆ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีคำสั่งให้ครูโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดพระนครและ
นครราชสีมาเข้ารับการอบรม ในการอบรมได้ให้โรงเรียนราษฎร์ต่าง ๆ ส่งครูเข้ามาด้วย
รวมทั้งสิ้น ๑,๐๗๕ คน การอบรมนี้จัดขึ้นที่โรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัยเป็น
ที่ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์และ มีนาคม ซึ่งเป็นเวลาที่นักเรียนหยุดเรียน
ประจำปี

การอบรมครูประชาบาลส่วนภูมิภาค

มีการอบรมครูประชาบาล รวม 84 แห่ง มีครูเข้ารับการอบรมทั้งสิ้น 8,428 คน
 เวลาที่ทำการอบรมมีตั้งแต่ระยะ 4 วันถึง 8 เดือน ครูผู้สอนทุกแห่งรวม 525 คน รายละเอียด
 การอบรมคือ

วิชาครู หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ภาษาไทย วาดเขียน วิทยาการ ภูมิศาสตร์
 ประวัติศาสตร์ เลขคณิต สุขศึกษา การฝีมือ จักรวรรดิ พละศึกษา การบริหารและวิชาลูกเสือ
 การอบรมที่ได้จัดขึ้นในส่วนภูมิภาคนี้ มีแห่งหนึ่งคือจังหวัดอุดรธานี ได้พาศูนย์การ
 อบรมเข้ามาชมพระนคร เพื่อแสวงหาความรู้รอบตัวและเป็นการเบิกหูเบิกตา

สรุปความ

งานของการศึกษาเป็นงานที่จำเป็นยิ่งของชาติ ชาติใดมีพลเมืองฉลาด ก็มีโอกาส
 เอาตัวรอดได้ทั้งในทางเศรษฐกิจและการต่อสู้กับอุปสรรคภายนอกของประเทศ แต่เป็น
 ความจริงที่เรารู้กันอยู่ทั่วไปว่า การศึกษาของชาติจะดีขึ้นเพียงไรนั้น จำต้องอาศัย
 สมรรถภาพของครูเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับต้องมีกำลังเงินจำนวนที่เพียงพอเป็นเครื่องสนับสนุน
 อีกด้วย เพราะงานของการศึกษาเป็นงานที่กว้างขวางมาก เจ้าหน้าที่ของการศึกษาต้อง
 คำนึงงานไปพร้อมกันทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ และจะต้องกระทำกันเสมอไปโดยไม่มี
 เวลาสิ้นสุด ฉะนั้น ข้อหาเรื่องการศึกษาจึงกำลังเป็นงานชิ้นใหม่ของประเทศไทยเรา
 หากการศึกษาระดับชาติไม่เพียงพอแล้ว การดำเนินงานชั้นอื่นของรัฐบาลก็พลอยขาดผล
 อันพึงได้อีกด้วย กรมสามัญศึกษาเป็นเจ้าหน้าที่โดยตรงในการให้การศึกษากับพลเมือง
 จึงได้ตระหนักในความจำเป็นอันนี้ และมีใจมั่นแน่วแน่ในอันที่จะปรับปรุงแก้ไขงานของ
 การศึกษาให้เป็นผลดียิ่งขึ้นตามลำดับ เราอาจกล่าวได้ว่างานที่ได้ผ่านมานี้ 2484 นี้เป็น
 ผลงานที่พึงพอใจ ส่วนข้อบกพร่องอื่น ๆ ซึ่งเคยเป็นอุปสรรคมาแต่ก่อน ๆ เช่น ใน
 เรื่อง "ครู" มิได้ค่อยเพียงพอแก่จำนวนโรงเรียนนั้น กรมสามัญศึกษาได้พยายาม
 แก้ไขเท่าที่สามารถและมีโอกาสก็ทำไปเสียแล้ว โดยในขั้นนี้เองได้ริเริ่มเตรียมฝึกหัด
 ครูประถมเพิ่มขึ้นอีก 2 แห่ง และได้จัดทำโครงการอบรมครูทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
 ทั้งเร่งรัดในรายงานการศึกษามากขึ้นแล้ว อนึ่ง กรมสามัญศึกษาจะได้พยายามปรับปรุง
 แก้ไขให้มีจำนวนครูเพิ่มขึ้น และให้ได้ครูที่มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นตามโอกาสอันควร
 ส่วนในเรื่องการเงินนั้น ก็เป็นข้อหาทั่ว ๆ ไปเหมือนกับเรื่องที่กำลังประสบอยู่กั
 หน่วยงานของชาติในหน่วยราชการอื่น ๆ เราทราบกันอยู่แล้วว่า "เงินเป็นของคู่กับงาน" ถ้า
 จะให้งานเดินก็ต้องมีเงินเพียงพอที่จะนำไปใช้จ่ายขยายงานได้ แต่ก็เป็นที่น่าปลื้มใจอย่างยิ่ง
 ที่การศึกษาของชาติขึ้นได้ในปี 2484 นั้น อันช่วยผลให้มากกว่าจำนวนเงินซึ่งเราต้อง
 ทุ่มเทเพื่องานการศึกษาเป็นงานในส่วนกลางและเป็นงานที่ควนแก่การ
 ให้อาศัยความช่วยเหลือของคณะกรรมการจังหวัด คณะกรรมการอำเภอ
 และของ ๗ และชนบทก็มีความสนใจในการศึกษาได้ช่วยเหลืองานจนเป็น

ส่วนมาก กรมสามัญศึกษาจะเว้นเสียซึ่งความชอบใจไม่ได้ อนึ่ง ในเรื่องเครื่องอุป
 การสอนต่าง ๆ เช่น สถานที่ตั้งและอาคารสถานที่ การขาดโรงอาหาร โรงพลศึกษา
 ล้วน ห้องประชุม โต๊ะน้ำดื่ม ทั้งหลายเหล่านี้ใช้ว่ากรมสามัญศึกษานิ่งนอนใจที่จะหา
 กรมสามัญศึกษาได้พิจารณาแก้ไขและได้ใจว่าเป็นเรื่องสำคัญอยู่เสมอ แต่ก็คงแก้ไขพยาย
 ายเงินที่ได้รับตามงบประมาณ และได้พิจารณาแก้ไขตามความจำเป็นมากน้อยของท้องถิ่น
 ก่อน ฉะนั้น หากจังหวัดใดที่ยังมิได้รับความช่วยเหลือในเรื่องเหล่านี้แล้วก็พึงคิดว่า กรม
 สามัญศึกษาได้ทำการช่วยเหลือท้องถิ่นซึ่งมีสภาพอันควรปรับปรุงแก้ไขยิ่งกว่าท้องถิ่นนั้น
 และก็ควรจะเป็นความจำเป็นอยู่เองที่จะต้องกระทำเช่นนั้น ในข้อนี้ ถ้ากรมสามัญศึกษา
 งบประมาณเพิ่มเติมขึ้นอีก ก็จะได้พยายามเร่งรัดปรับปรุงขยายงานการศึกษาให้กว้างขวาง
 ออกไป พร้อมกับจะขุขวิจิตรโทษจะคงได้มีกำลังความสามารถและกำลังใจต่อไปอีกด้วย

